

МОБУ «Медведевская средняя общеобразовательная школа № 2»

**Рабочая программа по учебному курсу
«Марийский (государственный) язык»**

для 2-9 классов

Планируемые результаты изучения учебного предмета «Марийский (государственный) язык» в начальном звене.

Личностные УУД

Личностными результатами изучения предмета «Марийский (государственный) язык» является формирование следующих умений:

- ❖ понимание значимости изучения марийского языка;
- ❖ формирование сознательного отношения к марийскому языку как духовной и культурной ценности народа.

Обучающиеся получают возможность для формирования:

- ❖ понимания необходимости изучения марийского языка для общения с его носителями;
- ❖ положительной адекватной дифференцированной самооценки на основе критерия «понимаю и умею говорить на марийском языке».

Регулятивные УДД

Регулятивными результатами изучения предмета «Марийский (государственный) язык» в начальном звене является формирование следующих умений:

- ❖ выполнение своих действий по заданному образцу и правилу при выполнении упражнений и составлении устных и письменных высказываний на марийском языке;
- ❖ конструирование и подбор языковых средств при создании собственных высказываний в рамках тематики;
- ❖ применение изученных грамматических правил (в устной и письменной формах);
- ❖ оценивание выполненной работы;
- ❖ приобретение навыков самостоятельной работы над ошибками при выполнении грамматических заданий.

Обучающиеся получают возможность научиться:

- ❖ работать в сотрудничестве с учителем;
 - ❖ ставить новые учебные задачи;
 - ❖ использовать изученный лексический материал в новых ситуациях;
- самостоятельно обогащать свои знания по предмету.

Познавательные УДД

Познавательными результатами изучения предмета «Марийский (государственный) язык» в начальном звене является формирование следующих умений:

- ❖ выполнение простых логических действий (анализ, сравнение, обобщение) в соответствии с лингвистическими особенностями марийского языка;
- ❖ соотнесение графического образа слова с его звуковым образом в процессе чтения и письма;
- ❖ изменение форм слова, вставка и выписывание слов и букв в процессе выполнения орфографических, лексических и грамматических заданий;
- ❖ чтение и понимание основного содержания несложных текстов, нахождение в них нужной информации;
- ❖ понимание содержания несложных текстов, содержащих отдельные незнакомые слова или новые комбинации знакомых слов;
- ❖ умение осознанно строить речевое высказывание в устной и письменной форме (описание картин, рисунка на заданную тему, внешности, что умеет делать, высказывание о семье, животных, друге и высказывание своего отношения к предмету).

Обучающиеся получают возможность научиться:

- ❖ применять слова, словосочетания, синтаксические конструкции в ситуациях общения;
- ❖ находить в учебниках нужную информацию для говорения в рамках изучаемой темы;
- ❖ читать несложные тексты с целью получения информации и нахождения ответа на вопросы;
- ❖ описать предметы и явления, используя изученную и фоновую лексику;
- ❖ ориентироваться в учебной книге: находить нужное предложение, слова, упражнения, иллюстрации.

Коммуникативные УДД

Коммуникативными результатами изучения предмета «Марийский (государственный) язык» в начальном звене является формирование следующих умений:

- ❖ соблюдение правил этикета на основе традиций марийского народа;
 - ❖ умение вести беседу в ситуациях учебного и семейно-бытового общения (ведение диалога этикетного характера: знакомиться, представляться, прощаться, поздравлять, благодарить, просить о помощи);
 - ❖ составление рассказа (в письменной и устной форме) по картинке, рисунку на заданную тему;
 - ❖ пересказывание содержания прочитанного текста с опорой на ключевые слова, план, иллюстрации;
 - ❖ высказывание своей точки зрения;
- толерантное отношение к культуре других народов.

Обучающиеся получают возможность научиться:

- ❖ использовать при говорении на марийском языке этикетные слова;
- ❖ составлять диалог с одноклассниками;
- ❖ задавать друг другу вопросы и отвечать на них;
- ❖ составлять небольшие тексты;
- ❖ высказывать своё отношение к результату деятельности своего соседа по парте;
- ❖ использовать лексические единицы в новых ситуациях общения;
- ❖ составлять текст на основе заданного плана.

Календарно-тематическое планирование по предмету «Марийский (государственный) язык» 2 класс

Блокын темыже	Урок эртарымы кече	Урок-влакын радамышт/содержаний да кутырышаш ситуаций/	Лексика да кутырымо образец	Граммат. материал	Кучылтшаш произведений	Тунемшын ыштыме действийже	Универсальный учебный действий	
1. Палыме лийына. Давайте познакоимся.		1. Палыме лийына . Давайте познакоимся.	Марий, руш, англичан, эстон. Мый марий улам. А тый ко улат? Мый Марий Элыште илем. Палыме лийына!	Личный олмештыш мут-влак.	«Онар» йомак	Туныктышын йодышлан вашештен мошташ	<i>Личностный УДД</i> Марий йылмым тунемаш кулмым умыла да тидын гоч марий калыкым, тудын тувыражым пагала.	
		2. Тендан лумда кузе?	Тендан лумда кузе? Поро эр, поро кече, поро кас	Личный олмештыш мут-влак	«Ший Пампалче» йомак	Этикет шомак-влакым, личный олмештыш мут-влакым вашмутышто чын кучылташ.	<i>Регулятивный УУД</i> Шке шуктымо пашам акла да йолташын ыштете пажажлан акым пуа.	
		3. Мый шотлем. Я считаю.	Мыняр ручка 1 гыч 10 марте чот мут-влак.	Чот мут-влакым кучылташ туныкташ.			1 гыч 10 марте Чот мутым вашмутышто кучылташ; пырля шинчышейолташым тергаш.	<i>Познавательный УУД</i> Тунемме книгаште кулеш информацийым муын мошта да тудым мутланымаште, возымаште кучылтеш, Марий мут, мут сочетаний, предложений-влакым чын воза.
		4. Мый шотлем. Я считаю.	Шагат, ик шагат. Ик шагат, лу минут. Ик-икыт. Кок-коkyт...	Чот мут-влакым кучылташ туныкташ.			Чот мутым жап ойлымаште кучылташ.	<i>Коммуникативный УУД</i> Йодышым чын шында да вашмутым чона...
		5. Ушештарымаш. Повторение.		Олмештыш мут ден чот мутым пенгыдемдаш.		Шотлеммут - влак	Кутырымо теме почеш йодышым шындаш да вашмутым пуаш.	Пырля шинчыше йолташыж дене мутланеме пашам шукта..

2.Мемнан ешна. Наша семья.		1. Мемнан ешна. Наша семья.	Еш. Ава, ача, иза, шольо. Тиде мемнан ешна. Ешыште ко уло? Мыйын авам уло. Мыйын шольым уке.	Лум мутышто притяжательный суффикс.	Еш нерген почела мут.	Мут ден предложений –влакым шке шонымым каласымаште чын кучылтмаш.	Личностный УДД Лишыл да кугыен – влак дене мутланен мошта да вашкылым кучен мошта; илышыште вашлиялтше проблемым лончыла, иктешлен мошта; шке жда вес енын койыш-шоктышыжым акла.
		2. Мемнан ешна. Наша семья.	Тиде мемнан ешна.Тиде мыйын кочам. Тудын лумжо..	Лум мутышто притяжательный суффикс.		Притяжательный суфиксан мут-влакым ойлымаште да возымаште чын кучылташ	Регулятивный УДД Тунемме-мут – влакым келгын палымым шке терга. Познавательный УДД Туныктышын йодмыж почеш книгаште кулеш пашам муын мошта да мутланымаште але возымаште чын кучылтеш. Руш да марий йылмысе мут-влакым танастарен мошта, темлыме схеме – модель почеш пашам ышта. Коммуникативный УДД Марий текстым лудеш, тудын тун содержанияжым умыла, текст почеш йодышым шында да вашмутым пуа.
3.Илыме да тунемме вер		1. Тый кушто илет? Где ты живешь?	Тый кушто илет? Тый олаште илет? Мый Марий Элыште илем	Лум мутым местный падеж формышто кучылташ туныкташ.	Йошка р-Ола нерген изи почела	Кушто илымым, улмым, лиймым пален налаш йодышым чын шындаш. Илыме кундем нерген шке	Личностный УДД Шочмо марий йылмын кулешлыкшым пала. Регулятивный УДД Тунемме мут влакым

					мут.	шонымашым каласаш.	мутланымаште чын кучылтеш, темлыме образец почеш шке кече режимым воза. Познавательный УУД Марий модыш-лак нерген палымашым келгемда, шке гыч информацийым муэш. Коммуникативный УУД Ситуаций почеш изи диалогым чонен мошта. Теме почеш шке кече режим нерген ойлен мошта, йолташ деч кече режим нерген йодыштеш.
	2. Тый кушто тунемат? Ты где учишься?	Тый кушто тунемат? Тый могай классыште тунемат? Икымше..., кокымшо...	Радам чот мутым кучылташ туныкташ.		Школ нерген изи почела мут	Предложений –влакым рдаман чот мутым кучылтын чонаш.	
	3. Йоча-влак, те кушто иледа? Дети, где вы живёте?	Те кушто иледа? Ме Йошкар – Олаште илена.	Лум мутым местный падеж формышто кучылташ туныкташ.			Местный падеж формышто шогышо мутым чын кучылташ.	
	4. Те кушто тунемыда? Где вы учитесь?	Теме почеш мут ден предложений – влакым пенгыдемдаш.	Радам чот мутым кучылтын моштымашым пенгыдемдаш.		Шотле ммут – влак.	Тунемме нерген шонымашым каласымаште глаголым чын кучылташ.	
	5. Ушештарым аш. Повторение						

4. Тиде ко? Тиде мо? Это кто? Это что?	Дата проведения (план/факт)	1. Тиде ко?Тиде мо? Это кто? Это что?	Рвезе, удыр, йоча, тунемше, туныктышо, пырыс, пий, каза, шагат, парня.	Ко да Мо йодышлан вашмутым пуэн моштымаш.	С.Чавайн «Шогертен»	Мут – влаклан КО? МО? Йодышым чын шындаш.	Личностный УУД Марий калыкын лумло енже – влакым пагала да нунын дене кугешна, тыгай ен-влак нерген весылан ойла.
		2. Тиде ко? Тудо могай? Это кто? Он какой?	Тиде рвезе. Тудо кугу(изи, поро, йолагай. Поро але поро огыл?)	Ко да мо йодышлан вашмутым пуэн мошташ туныкташ.	В.Рожкин «Ава».	Предметын мгай улмыжым каласен мошташ.	Регулятивный УУД Лумло ен – влак нерген шке гыч ешартыш информацийым кычалеш. Мут- влакалан йодышым чын шында.
		3.Ушешатымаш. Повторение.	Тема почеш мут ден предложений – влакым пенгыдемдаш.		С.Чавайн, Майоров – Шкетан, М.казаков нерген палдараш	Мут да предложений – влакым кучылтын, предложенийым чонаш.	Познавательный УУД Марий поэт ден писатель нерген информацийым мыун мошта да мутланымаште кучылтеш. Коммуникативный УУД Чот мутым кучылтын, йодышым

							чын чоңа.
5. Тый ко улат? Мыняр ияш улат? Кто ты? Сколько тебе лет?		1. Тый ко улат? Кто ты?	Тый ко улат? Мый йомакысе герой улам. Пире, рывыж, маска, меран, шоншо, куку, шогертен.	Лум мутым местный падеж формышто кучылташ туныкташ.	В.Режеж-Горохов. «Куку».	Айдемылан да янлыклан йодышым чын шындаш.	Личностный УДД Шонгыенем пагала да тудлан полшаш кулмым умыла. Регулятивный УУД Урокышто пырля шынчыме йолташ дене мутланен мошта, ыштыме пашам ваш-ваш терген мошта. Познавательный УУД Кундеммысе да арктикысе илыш нерген информацийым муын мошта. Чот мут-влакым чын воза да мутланымаште кучылтеш. Коммуникативный УУД Чот мутым кучылтын, йодышым чын чонга
		2. Тый ко улат? Кто ты?	Поч, пылаш, кужу, кучык.		Ш.Булат. «Рывыж», рывыж «пеш чоя»	Ваш-Ваш йодышым шындаш да вашмутым пуаш.	
		3. Тый мыняр ияш улат? Сколько тебе лет?	Тый мыняр ияш улат? Тыланет мыняр ий? Луан чот мут-влак. Шонго, самырык.	Луан чот мут-влакым кучылташ туныкташ.	Гр. Иванов. «Шошо».	Чот мут-влакым чын каласаш да возаш. Предложений-влакым кулеш мут дене кошартен мошташ.	
6. Зоопаркыште. В зоопарке.		1-ше урок. Зоопаркыште. В зоопарке.	Тыде меранг. Тудын почшо кучык, пылышыже кужу. Лу ияш. Ур, слон, жираф... Ошо, чоя, сур, шемер, нарынчалге.		Э. Анисимов. «Слон» и «Жираф».	Тунеммше мут-влакым монолог сынан текстым чонгымаште кучылташ.	Личностный УУД Шочмо кундеммысе янлык ден кайыкым аралаш кулмо нерген умыла. Регулятивный УУД Теме почеш йодышым шынден моштым терга.
		2. Ушештарымаш. Повторение.	Теме почеш мут ден предложений-влакым пенгыдемдаш.		«Яндар йукан кукужо» (муро).	Сурет почеш предложениым, текстым чонгаш.	Познавательный УУД. Вес материкыште илыше янлык-влак нерген ешартыш информацийым муэш да мутланымаште кучелтеш. Коммуникативный УУД. Марий тестым, почеламутым чын лудеш.
7. Йолташ да лишыл ен		1-ше урок. Мыйын	Палыме лийза! Тиде мыйын йолташем.	Лум мутым местный		Йолташ нерген ойлымо годым	Личностный УУД Илышыште йолташын

нерген кутырена. Поговорим о близких и друзьях.		йолташем. Мой друг.	Тудын лумжо... Тудо 8 ияш. Йолташем 2 классыште тунемеш. Тудо сай ялташ.	падеж формышто кучылташ туныкташ.		олмештым мутым кучалташ.	кулешлыкшым умыла. Кажне профессийын илышыште кулешлыкшым пала. Родо-тукым нерген кугешнен оила. Регулятивный УУД
		2-шо урок. Анушын ачаже инженер. Анин папа – инженер.	Тиде мыйын ачам. Тудын лумжо... Ачам стройкышто пашам ышта.	Ышташ глаголым чыла лицаште каласаш туныкташ.		Предложений-влакым чонымо годым глаголым чын кучалташ. Туныктышын темлыме мут дене предложенийым чонаш.	Мут-влакым шке шонымашым каласымаште чын кучылтеш. Познавательный УУД Йолташ нерген шке шонымашым каласен мошна. Ача, коча нерген кугешнен каласен мошта. Коммуникативный УУД Диалогым чонымаште этикет шомакым чын кучылтеш.
8. Тый ком йоратет? Тый мом ышташ йоратет? Что ты любишь? Кого ты любишь?		1. Йоратем мый кувавайым. Я люблю бабушку.	Мый ковам йоратем. Тудо коважым пеш йората.	Лум мут-влакым дательный падеж формышто чын кучылташ туныкташ.	Я. Ялкайн. «Йоратем мый кувавайым».	Мутланымаште лум мутым дательный падеж формышто чын кучылташ. Мутышто кулеш буква возаш.	Личностный УУД. Кугыен – влакым пагала, нунын нерген сайын гына оила, кулеш годым полша. Регулятивный УУД. Шке шонымашым каласыме годым глаголым кулеш лицаште кучылтын мошта. Познавательный УУД. Неле огыл текстым лудеш да тушеч мутланаш кулшо информацийым налеш.
		2. Тый мом ышташ йоратет? Что ты любишь делать?	Тый мом ышташ йоратет? Мый суретлаш (возаш, лудаш, модаш) йоратем.	Глагол – влакым чыла лицаште каласаш туныкташ.		Сурет почеш предложенийым, текстым чонаш. Йоджышлан вашмутым пуаш.	
9. Теле. У ий пайрем. Зима. Новогодний праздник.		1. Теле. Зима.	Теле толын. Лум лумеш. Мардеж пуа. Телым йушто. Таче йушто огыл. Лум ок лум. Мардеж ок пу.	Глаголым шорымо формышто кучылташ туныкташ.	А. Фёдоров «Теле».	Ончыч тунемме да у мут – влакым кутырымаште кучылташ. Тичмаш предложений дене ойлымо моштымашым пенгыдемдаш.	Личностный УУД Йоратыме идалык жап нерген ойлен мошта. Регулятивный УУД Тунемме мут – влакым мутланымаште чын кучылтеш. Темлыме образец почеш саламлымаш серышым воза. Пырля шинчыше йолташын чын лудын моштымыжым терген мошта.
		2. Телым.	Телым мый ече дене	Мунчалташ		Действийым	

		Зимой.	(издер, коньки) мунчалтем. Айда издер дене мунчалташ каена. Йора. Огым	глаголым чыла лицаште каласаш туныкташ.		ончыктышо мутым ед. да мн. Числаште каласаш тунемаш.	Познавательный УУД Мутышто ситыдыме буквам чын воза, предложенийште кулеш мутым шынден мошта. Коммуникативный УУД Марий мутым чын лудеш да мутланымаште кучылтеш. Теме почеш йодышым шынден мошта.
		3. У ий дене саламлена. Поздравляем с Новым годом.	У ий дене саламлем. Пайрем, пиал, тазалык, шуко, пагалыме, саламла, тыланаш	Саламлаш глаголым чыла лицаште каласаш туныкташ.	М.Казаков «Йушто Кугыза»	Действийым ончыктышо мутым ед. да мн. числаште каласаш тунемаш.	
		4. У ий дене. С Новым годом.	Йушто Кугыза, Лумудыр. Почеламутым каласкалем, мурым мурем. Йушто Кугыза полеким пуа.		В.Изилянова «Теле толын»	У ийым вашлийме нерген каласаш тунемаш.	
		5. Ушештарымаш. Повторение.	Теме почеш мут ден предложений – влакым пенгыдемдаш.	Глагол- влакым чыла лицаште каласаш туныкташ.	Б.Данилов «Мый ом луд».	Чот мут – влакым чын ойлаш тунемаш.	
10. Жап, числа, арня		1. Арня. Неделя.	Шочмо, кушкыжмо... Арняште мыняр кече? Таче могай кече? Эрла могай кече? Тенгече могай кече лийын?		М.Казаков «Арня».	У мут – влакым шарнаш, мут сочетанийым да предложенийым чонаш. Йодышлан вашмутым пуаш тунемаш.	
		2. Аня шотла. Аня считает.	Тый мыняр ияш улат? Ик кидыште мыняр парня? Чылаже мыняр лиеш?	Радаман чот мутым кучылташ.	Д.Исламов «Аня шотла».		Личностный УУД Чыла пашам жапыштыже ышташ кулмым умыла да шуктен шога. Регулятивный УУД Темлыме образец почеш мутлана да упражнении – влакым ыштен мошта. Познавательный УУД Марий йук – влакым буква деч
		3. Мыняр жап? Сколько времени?	Мыняр жап? Мыняр шагат? Мыняр шагатлан? Кечывал, пелйуд.	Чот мут – влакым кучылташ туныкташ.	А.Фёдоров «Шагат»	Йодышлан вашмутым пуэн мошташ тунемаш. Марий почеламутым	

						сылнын лудаш тунемаш.	ойырен мошта, возымаште йонылышым ок ыште. Сурет почеш изи текстым чона. Йодышлан чын вашмутым пуа. Марий да руш мут – влкым танастарен мошта. Коммуникативный УУД. Ситуаций почеш изи диалогым чонен мошта. Теме почеш шке кече режим нерген ойлен мошта. Йолташ деч кече режим нерген йодыштеш.
		4. Эрдене. Утром.	Эрдене мый кынедам, мушкылтам, кочкам, чиём, школыш каем. Луд, возо, мод. Суретле, кай, тол, пу, коч, каласе, шургетым муш, зарядкым ыште.	Глагол – влакым чыла лицаште, повелительный наклоненийште каласаш туныкташ.		Мут ден предложений – влакым у ситуацийыште каласаш туныкташ.	
		5. Ушештарымаш. Повторение.	Теме почеш мут ден предложений – влакым пенгыдемдаш.		А.Иванова «Шагат»	Чот мутым мутланымаште кучылташ.	
11.Идалык жап. Шошо. Времена года. Весна.		1.Таче могай тылзе? Могай числа? Какой сегодня месяц? Какое число?	Таче, эрла, кумышто, тенгече. Таче могай тылзе? Ик ийыште мыняр тылзе? Ик тылзыште мыняр кече? Ик тылзыште мыняр арня?	Чот мут – влакым чын кучылташ туныкташ.		Лум мут ден чот мутан мут сочетанийым мутланымаште кучылташ.	Личностный УУД Йоратыме идалык жап нерген каласен мошта. Регулятивный УУД Мутланымаште йонылышым ыштымыжым щижеш. Вес енын мутланымаштыже да возымаштыже йонылыштым ужын мошта. Темлыме образец почеш пашам ыштен мошта. Познавательный УУД Марий йылмыште шорен каласыме формым кучылтыт мошта. Сурет почеш предложенийым чона. Теме почеш мутланымаште ешартыш информацийым кучылтеш.
		2. Идалык жап. Времена года.	Теле, шошо, кенеж, шыже. Ик ийыште ныл идалык жап улою		Идалык жап нерген калыкмут, калык пале-влак.	Йодышан предложений-влакым возаш.	Коммуникативный УУД. Текстым чын лудеш. Текст гыч мутланаш кулшо информацийым налын мошта.
		3.Шошо. Весна.	Шошо толеш. Лум шула. Вуд йога.Кайык – влак толыт. Пушенге у жарга. Пеледыш пеледеш. Лум лумеш?-Уке, лум ок лум.	Шорен каласыме конструкцийым чонаш туныкташ.	И. Антонов «Шошо муро».	Шорен каласыме конструкцийым кучылташ.	
		4.Шошым. Весной.	Шушпык, шырчык, вараксим, шемгорак, порткайык, киса, корак, шогертен.	Гыч почеш мутым кучылташ туныкташ.	В.Сави «Шушпык».	Почеламутым сылнын лудаш, тун ойым каласаш.	
		5.Ушештарымаш . Повторение.	Теме почеш мут ден предложений – влакым пенгыдемдаш.		В,Колумб «Шошо уналан».	Шорен каласыме конструкцийым кучылташ	

12.Йоратыме модышна. Любимая игрушка.	1.Могай тусан? Какого цвета?	Йошкар-йошкароге, Ужар-ужарге, ош-ошо, шем-шеме, курен, нарынче, сур, канде.	Тусым ончыктышо пале мут – влакым чын кучылташ туныкташ.	Осмин Йыван «Маке»	Мут – влаклан могай Йодышым шындыш тунемаш. Предложенийыште могай йодылан вашештыше мутым муаш.	<p>Личностный УУД Модмаште шкем кучен мошта. Вес еным колыштеш, мут колыштдымо йочам шытала.</p> <p>Регулятивный УУД Предметын палыжым, дейвийым ончыктышо мут – воакым шонен, шекланен кучылтеш. Образец почеш пале мутым кучылтын, предложенийым чона.</p> <p>Познавательный УУД Мутышто кулеш буквам возен мошта. Предложенийым кошартен мошта. Руш йылме гыч марий йылмыш кусара.</p> <p>Коммуникативный УУД Сурет почеш мутланымашым чона. Текст гыч кулеш информацийым налын мошта. Пырля шинчыше йолташыж дене сайын пашам ышта.</p>
	2.Мыйын курчакем. Моя кукла.	Мыйын шуко модышем уло. Тиде мыйын курчакем. Тудын лумжо...	Тусым ончыктышо пале мут – влакым кучылташ туныкташ	В.Захаров «Кидна дене...»	Йоратыме модыш нерген текстым чонаш тунемаш.Текстыште могай йодылан вашештыше мут – влакым кучылташ.	
	3.Йоратыме модышна. Любимая игрушка.	Тый мо дене модаш йоратет, а мо дене от йорате? Курчак дене модамю Футболла модам.	Модаш глаголым чыла лицаште чын каласаш туныкташ.	Б,Данилов «Курчак»	Пырля шинчыше йолташыж деч йоратыме модыш нерген йодаш. Лум мутын шуко чотшым ончыктышо суффикс – влакым кучылташ.	
	4. Соқыртага. Играем в жмурки.	Айда тиде модыш дене модына. Кидым кучена, шылына, кычалына.	Глагол-влакым чыла лицаште кучылташ туныкташ.	М.Якимов «Аза малтыме муро»	Глагол – влакым множественный числаште кучылташ.	
	5. Ушештарымаш. Повторение.	Теме почеш мут ден предложений – влакым пенгыдемдаш.		А.Фёдоров «Онай машина»	Текстым лудаш, кулеш информацийым	

						муаш. Сурет почеш мутланымашым чонаш.	
13.Тый мом кочкат? Что ты кушаешь?		1.Тый мом кочкат?	Шур, пучымыш, паренге, кол, кинде, уй, шор, олма, торык, муно. Кочкаш, йуаш.		В.Сави «Пучымыш».	Мут – влкын значенийыштым шарнаш, мут сочетанийым, изи предложенийым чонаш.	Личностный УУД Устелторышто шкем сайын кучаш кулмым умыла. Калык традицийым воспитаний пашаште кучылташ кулмым умыла. Регулятивный УУД Действийым ончыктышо мут – влакым чын кучылтеш. Темлыме ситуаций дене келшымым але келшыдымым мутланымаште ончыкта.
		2.Кочмем шуэш. Хочу кушать.	Авай, кочмем шуэш. Кочкаш мо уло? Кочмем ок шу.	Кочкаш глаголым чыла лицаште каласаш туныкташ.	А.Иванова «Мыйын изи йолташем».	Мутланымаште глаголын шорымо формажым кучылташ	Познавательный УУД Сурет почеш йодышым шында да вашмутым пуа. Шкем устелторышт кучымо нерген предложенийым чона. Калык кочкыш нерген ешартыш информацийым кучылтеш
		3.Устелторышто. За столом.	Совла, кузо, вилке, изи совла, кугу совла, тау. Совла дене кочкам, кузо дене пучкам.		Г.Иванов «Шолып ом коч».	Диалогым чонымаште этикет шомак – влакым кучылташ.	Коммуникативный УУД Теме почеш йолташ дене пашам ышта, диалогым чона, тергыме пашам эртара.
		4. «Пырысын шочмо кечыже» День рождения кота.	Таче мыйын шочмо кече. Уна – влак, унала, полекым пуаш.. Мый пеледышым полелеем.. Тудо пеледышым йората.	Полеклаш глаголым чыла лицаште чын каласаш.	Йомакым лудаш.	Текстым лудаш, кулеш информацийым муаш. Действийым ончыктышо мут – влакым чын кучылташ. Марий калык кочкыш нерген предложенийым чонаш.	
		5. Ушештарымаш. Повторение	Теме почеш мут ден предложений-влакым пенгыдемдаш.		Кроссвордым ышташ.	Мут – влакым руш йылмыш кусараш, мутланымаште кучылташ.	

						Этикет шомакым кучылтын, диалогым чонаш.	
14. Ялыште.		1. Ялыште. В деревне.	Порт, пу порт, ку порт, энер, пакча, ял, пасу, корно, олык, чодыра. Ковам ялыште ила. Мый ялышке автобус дене каем.	<i>Дене</i> почеш мутым кучылташ туныкташ.	«Ямде лий» газет гыч изи текст.	Ончыч тунемме мутвлакым кучылтын, сурет почеш мутланаш. Мут-влакыш кулеш буквам шынден возаш. Мут-влакым руш йылмыш кусараш.	Личностный УУД. Шочмо кундемым, илыме вным йората, тудым тузаташ кулым умыла. Регулятивный УУД. Образец почеш пашам ышта. Мут – влакым кулеш формышто кучылтеш. Шке ыштыме пашам акла, йолташлан канашым пуа. Познавательный УУД. Мут – влакым кулеш
		2-шо урок. Матроскин-ялыште. Матроскин в деревне.	Ончылно, шенгелне, воктене, умбалне, йымалне. Порт ончылно...	Почеш мут-влакым чын кучылташ туныкташ.	«Ямде лий» газет гыч изи текст.	Ко кушто улмым ончыктышо мут-влакым кучылтен, йодышлан вашешташ. Суретыште ончыктымо йоны-лышым муаш, чын вашмутымчонаш. Шке илыме вер нерген предложенийым чонаш.	грамматический формышто кучылтеш. Мутышто ситыдыме буква – влакым воза. Йук ден буквам ойырен мошта. Коммуникативный УУД. Ситуаци почеш йодышым шында, вашмутым пуа. Сурет почеш мутланымашым чона.
		3. Сад – пачаште. В саду и в огороде.	Кешыр, ковышта, шоган, кияр, реве, эныж, шоптыр, олмапу. Пакчаште мо кушкеш? Садыште мо кушкеш?		Э.Анисимов «Кешыр». «Реве».	Сурет почеш мутланымашым чонаш. Мутышто гласный ден согласный буква-влакым каласаш.	

		4. Водыр чучу Матроски нлан полша. Дя Фёдор помогает Матроски ну.	Тыланет мом ышташ полшаш? Мыланем полшо, пожалуйста. Вудым шаваш, шукым сомылаш, ушташ.		А. Фёдоров «Агытан».	Йодышым чын шындаш, вашмутым йолташ деч йодаш. Возымо мутышто йонылышым муаш, чын возаш.	
		5. Ушештарымаш. Повторение.	Теме почеш мут ден предложений – влакым пенгыдемдаш.		«Реве» йомакым модына.	Теме почеш тунемме мут, мут сочетанийым палымым ваш-ваш тергаш. Сурет почеш мутланымашым чонаш. Сурет почеш предложенийым чонаш, возаш.	
15. Йомакым модына.		1. Кудывечыште. Во дворе.	Агытан, чыве, лудо, комбо, ушкал, сосна, шорык, тага, пача.		Туштым туштена. В. Сави. «Ушкал», В. Исенекоев. «Комбо лудыкта».	Суретыште У мут-влакым муаш, мутер дене пашам ышташ. Почелам утым чын да сылнын лудаш.	<p>Личностный УУД Марий калыкын йылмыжем да тувыражым пагалаш кулмым умыла.</p> <p>Регулятивный УУД Шке ойым каласымаште предложенийым чын чона. Марий йук-влакым чын ойла.</p> <p>Познавательный УУД Турло калыкым йомакшым пала. Чын йодышым шында да вашмутым пуа. Шке илыме вер нерген ойлен мошта .</p> <p>Коммуникативный УУД Сурет почеш йодышым шында, изи текстым чона.</p>
		2 урок. Ко кузе йуклана? Кто как голосит?	Чыве кыделта. Фгатын мура. Комбо когочла. Ушкал ломыжеш. Сосна крокля. Лудо лартла.		«Рывыж мом кочкеш?» шотлеммут – влак.		
		3. Йомакым модына. Играем сказку.	«Ош вульо» йомакысе мут ден предложений – влак.	Вопросительный, повествователь	«Ош вульо» йомак.	Марий калыкын йомакым палаш. Предложенийым	

				ный предложений- влакым , обращенийым ойлымо годым чын кучылташ туныкташ.		марий йылмыш кусараш.	Пырля шинчыме йолташ дене диалогым чона. Программыште ончыктым кугытан монологым чона.
	4.Йомакым модына. Играем сказку.	«Ош вуль» йомакысе мут ден предложений – влак		«Ош вуль» йомак	Текстыште йодышлан вашмутым муаш. Предложенийыш кулеш мутым шынден возаш.		
	5.Шочмо вер.	Чыла тунеммым иктешлымаш.			Шочмо кундем нерген текстым чонаш. Пырля шинчыше йолташ дене диалогымчонаш.		

Календарно-тематическое планирование по предмету «Марийский (государственный) язык» 3 класс

Блокын темыже	Урок эртарыме кече	Урок-влакын радамышт/содержаний да кутырышаш ситуаций/	Лексика да кутырымо образец	Граммат. материал	Кучылтшаш произведений	Тунемшын ыштыме действийже	Универсальный учебный действий
1.Мемнан классна. Наш класс.		1.После лета снова в школу. 2.Наша школа. 3.Наш класс. 4.В нашем классе. 5.Повторение.	Пырдыж , омса, устел, пукен, кувар, доска, пор, уштыш, тусым ончыктышо пале мут – влак; верым ончыктышо почеш мут да наречий – влак; каяш, пураш, лекташ; ошкылаш, илаш, улаш. Тиде пукен огыл, тиде устел.	Глаголым чыла лица дене вашталташ туныкташ.. Пале мутын кужу да кучык формыжо. Верым ончыктышо наречий да почеш мут.	А.Горохов «Сентябрь эр», «Коля, сур коля», «Изи улына», «Непобеждённая Ветлуга», «Пу полат»	Глаголым лица да числа дене вашталтен мошташ. Лум мут – влакым множественный числашке шынден мошташ.Классыште улшо предмет – влакын тусыштым каласен мошташ.	
2.Шыже пагыт. Осенняя пора.		1.Осень. 2.Ты скажи, осенний день. 3.Собираем грибы 4. В осеннем лесу. 5..Повторение.	Шошо, кенеж, теле, шыже; реве, шоган, кешыр, кияр, ковышта, паренге, понго; Чонешташ, погаш. Йур йуреш.	Кызытсе шушаш жап глаголын шорымо формыжо, тудын лица дене вашталтмыже .	М.Казаков «Тый каласе, шыже кече», И.Осмин «самолёт ден Йыван», А.Горохов «Чодыраште», А.Январёв «Понго нерген тушто – влак»	М.Казаковын «Тый каласе, шыже кече», почеламутшым наизусть тунемаш, сурет почеш понго – влакым палаш.	
3.Кевытыште. В магазине.		1.Учимся считать. 2.Сколько стоит? 3.Матти идет в магазин. 4.На базаре.	1000 марте шудан чот мут. Кевыт, окса, тенге, сакыр, пазар; ужалаш, налаш; мыняр шога? Мош?	Винительный падеж. Глаголын желательный наклоненийыштыже лица дене вашталтымаш	«Ямде лий гыч кучык анекдот, «Меран», г.Иванов «Кампетке», «Изи чодырат»	Диалогым чонаш тунемеш да рольым модеш, 1000 марте числа – влакым каласен мошта.	

		5. Повторение.		Повелительный наклонений.			
Контрольная работа		Контрольная работа по итогам 1 четверти.					
4. Одежда. Вургем.		1. Одежда. 2. Читаем сказку. 3. В магазине «Одежда». 4. Сто одёжек. 5. Повторение.	Кевытыште вургемым налме нерген роль дене модыш. Тувыр, ужга, упш, шовыч, ушто, ката, кем, портышкем, йолаш, мыжер. Чий! Ит чий!	Повелительный наклонений да тудын шорымо формыжо. Глаголым желательный наклоненийы ште чыла лицаште кучылташ.	«Шоншо да меран», А.Барто «Шудо вургем», «Меран, меран, тый куш кает», тушто – влак.	Турло идалык жапыште мом чияш кулмо нерген каласен мошта.	
5. Марий курчак театр. Марийский кукельный театр.		1. Марийский кукельный театр. 2. В кукельном театре. 3. Делаем куклу. 4. Играем сказку. 5. Повторение.	Курчак театр, йоча театр, верланаш, туналаш, ончаш, лияш, совым кыраш.	Желательный , повелительный наклонений – влакын шорымо формышт (ед. да мн. числа)	«Кум соснаиге», «Ший Пампалче» гыч муро, «Реве»	Афишым лудмаш, «Театрыш каена» модышым роль дене эртарымаш. Курчакым кучылтын, сценкым модын ончыктымаш («Реве» йомак почеш)	
6. Теле. У ий. Зима. Нов ый год.		1. Какая сегодня погода? 2. Зима. 3. Наступает	Таче могай игече? Мардежан, пылдан, поранан, луман, верын- верын, екчан. Пайрем дене	Глаголын желательный наклоненийж е.	В.Сапаев «Теле», «Чодыраште шочын изи	У ий дене саламлымашым воза, телымсе игече нерген кутырен	

		Новый год. 4. Украшаем елку. 5. Повторение	саламлем.		кож», «Ош меран», в.Исенеков «Лоптыра лум», «Тиде курык мотура», А.Горохов «Теле».	мошта. 2 классыште тунемме мут – влакым кучылтмаш.	
Контрольная работа.		Контрольная работа по итогам 2 четверти.					
7.Йошкар – Ола.		1.Йошкар – Ола. 2. Мы едем в Йошкар – Олу.	Рудола, сер, черке, кувар, ен, тошто ола, йолын кошташ, верланаш, илаш, йораташ;	Местный, направительный падеж – влак.Глаголы и спряженийже	К.Беляев «Поезд» Л.Дербенёв «Йошкар-Ола нерген муро».	Йошкар-Ола нерген мутланымаш(верланымыже, кинотетр, театр, тоштер да т.м.) Йошкар –Олаш унала толшо дене диалогым чонаш.	
8.Уремыште На улице.		1. На улице. 2.Осторожно на дорогах! 3.Повторение.	Светофор, шола (пурла) могыр, вик каяш, урем гоч вончаш, логалаш, каласаш, шекланаш, шогаш, шогалаш; эркын, писын; кайыман; шекланен вончаш. Правилым ит пудырто.	Повелительный и наклонений и шорымо формыжо.	В.Васильев «Поро рвезе», Г.Иванов «Светофор», «Тушто», М.Мокеев «Велосипед», И.Емельянов «Тушто».	Уремыште лийын кертше ситуацийлан кельштарен, модышым роль дене эртарымаш. Корнышто шекланыза!	
9.Мы черле улам. Я заболел.		1.Кто больной? 2.У врача. 3. Я буду врачом. 4. Будьте здоровы. 5.Повторение.	Туп, логар, мушкыр, эм; градусникым шындаш, уколым ышташ, рецептым возаш, йылмым (логарым ончаш, эмлаш; черле, таза; нимо ок коршто, эмым 3 гана йуаш кулеш.	Лум мутын притяжательный суффиксше. Манын ушем мут. Гай почеш мутан танастарымыш конструкций.	Г.маяковский «Ко лияш», А.Федоров «Гимнастика», В.Дмитриев «Шинчышна ме, шинчышна».	Черланыме годым мо корштымо нерген каласкалаш. «Врач дене» модышым роль дене эртараш. Таза лияш манын, мом ышташ кулмо нерген мутланымаш.	

10. Шошо толын. Весна пришла.		1. Медведь ждёт весну. 2. Весна пришла.	Чонештен каяш, йоген каяш, игым лукташ, ломбо пеледеш, мурым мураш. Шошо пале-влак.	Деепричастий +полшымо конструкций (чонештен каяш) да тудын шорымо формьжо.	В.Сапаев «Келге пич вынемьште», И.Осмин «Шошо», шошо нерген калыкмут, тушто –влак.	Шошо туналме, помыжалтме нерген мутланымаш. Янлык – влак шошым кузе вашлийыт.	
11. Удыра маш пайрем. Женский день.		1. Женский день. 2. Посмотрите все на нас. 3. Повторение.	Полеклаш, полшаш, пуракым, куварым ушташ, кумыж-совлам мушкаш; Тый тудлан мом полеклет? Мом ышташ полше? Шыман, порын, шокшын, арун.	ВАинительный, дательный падеж-влак. –н(-ын) суффикс дене наречийым чонымаш. Глаголын кокымшо эртыше жапше.	Д.Исламов»Жан даше», С.Николаев «Ава», «Ончалза, могай ме улына. М.Майн «Маркай», «Чыве. Коля да кудыр».	Щке ава нерген каласкалымаш (авалан полекым ямдылаш, саламлымашым возымаш).	
Контрольная работа		Контрольная работа по итогам 3 четверти.					
12. Марий пайрем. Марийский праздник.		1. Марийские праздники. 2. Блины – праздничная еда.	Рошто, Шорыкйол, Уярня, Кугече; уяча, перемеч, когыльо, мелна, сакыр, уй, шор, шинчал, муно, муй; руашым лугаш, лунгалтыш дене лунгалташ.	Глаголын спряженийжым, желательный наклоненийым ушештараш	«Васликувам вашлиймаш» сценке, «Уярня» (муро), А.Новиков «Мелнам куэштын».	Марий пайрем нерген текстым чонаш, кочкиш нерген каласкален мошташ.	
13. Уна толеш. Ждём гостей.		1. Ждём гостей. 2. Матти едет в гости. 3. Повторение.	Костенеч, торык, ямдылаш, устелторым шинчаш (шындаш), чайым йукташ, унала толаш (каяш), турло-турло кочкишым ямдылаш; мемнан дек, торт дене.	Глаголын 2-шо эртыше жапше (1,2.3 лица ед. числа),	А.горохов «Когыльо», «Рывыж ден турня», «Ола чыве».	-ат частицан мутым кучылт моштымаш. Унам сийлымаш, устелторышто шкем кучен моштымо нерген мутланымаш.	

14.Эрдене . Утром.		1.Утром. 2.Курица смеётся.	Пуйым эрыкташ. Шургым, шуйым, пылышым мушкаш, солык дене ушташ, воштончышым ончаш; мушкаш ида мондо!	Глаголын 2- шо эртыше жапше да тудын шорымо формыжо. Глаголын повелительны й наклоенийже да тудын шорымо формыжо.	В.Сапаев «Тазалык», г.Иванов «Чывыжат воштылеш», М.Майн «Мутланымаш».	Эрдене кынелмек, мом ыштыме нерген мутланымаш	
15.Физку льтурник улына. Мы – физкульт урники.		1.Мы – физкультурник и. 2.Давайте поиграем. 3.Повторение.	Тале, писе, эн тале, эн писе, эн писын; куржаш, кужталаш, бассейныш кошташ, футбол дене модаш, ече (коньки) дене мунчалташ, мардеж гай, Онар гай таза лияш манын,...	Пале мутын да наречийын превосходны й степенъышт. Гай почеш мут.	Б.Данилов «Физкультурник »	Гимнастикым ышташ кулмо нергенимутланымаш . Классын эн тале спортсменже-влак.	
16.Пуртус . Природа.		1.В лесу. 2.Берегите птиц. 3. Лиса и сова. 4. На берегу озера. 5. Повторение.	Куэ, тумо, кож, пунчо, писте, шопке, турий, когорчен, шиште, сузо, музо. Кудыр, орш, тумна, тумнаиге, карака, нужгол, оланге, кырыш, шийгол; колым кучаш, кайыкым аралаш.		И.Осмин «Чодыраште», С.Николаев «Куэ», В. Упымарий «Кайыкым ит орландаре», М.Казаков «Ер серыште», «Кируш колым кучен», «Мландыжат шем рокан».	Чодырасе кушкыл, саска, янлык да кайык нерген каласкалымаш. Кайыкым аралыме нерген мутланымаш.	
Контроль ная работа		Контрольная работа по итогам учебного года.					

Календарно-тематическое планирование по предмету «Марийский (государственный) язык» 4 класс

Блокын темыже	Урок эртарым е кече	Урок-влакын радамышт/содержаний да кутырышаш ситуаций/	Лексика да кутырымо образец	Граммат. материал	Кучылтшаш произведений	Тунемшын ыштыме дейвийже	Универсальный учебный дейвий
1.Мемнан школна. Наша школа.		1.Вспоминаем лето. 2.Иштван пришёл в школу. 3.Наша школа. 4.Наша школа раньше и сейчас. 5.Повторение.	Кумда, волгыдо, 2 пачашан, турло кабинет – влак, верланен, ушанле, ушан-шотан, йолташ дене, удыр дене.	Лум мутым местный, направительный падежлаште кучылташ	В.Осева «Кум йолташ», Н.Беляев «Эн шергакан полек».	Падеж мучашлаште ударенийдыме гласныйым чын возаш, пырля шинчыше йолташ нерген каласкалаш: лумжо, илыме верже, мыняр ияш, могай айдеме.	
2.Шыже пагыт. Осенняя пора.		1.Осенняя пора. 2. Готовимся к зиме. 3. В первый раз в лесу. 4.Осенние каникулы. 5. Повторение.	Эртен кайыш, толын шуо, Чонештен каяш, сыльне пагыт, шокшо вел; пылан, йуран, ояр, юалге; пушен глум – влак.	Пале мутын кужу да кучык формыжо. Лум мутым винительный падежыште кучылтмаш	«Мукш орол», М.Казаков «Йуштылмаште», М.Майн «Часовой», И.Емельянов «Могай жап?».	Кенежым шарнен мутланымаш: кушко мийыме, ко дене палыме лийме, могай пашам ыштыме; глаголым кокымшо эртыше жапыште кучылт моштымаш.	
3.Ме ешыште келшен илена. Наша дружная семья.		1. Наша дружная семья. 2.Выходной день. 3.Рисуем родственное дерево. 4.Марийский писатель С.Г.Чавайн. 5.Повторение.	Келшен илаш, ваш-ваш полшаш, пидаш, ургаш, кочкаш шолташ	<i>Дек, йыр</i> почеш мут-влак. <i>А, манын</i> ушем мутан сложный предложений.	М.Майн «Польшкалыше-влак», «Кудывечым ко уштын»? Н.Лекайн «Галя кугу лийын».	Шке еш нерген каласкален мошташ: ко уло, кушто пашам ыштат (тунемые), могай ийготан улыт? Кастене ко могай пашам ышта?	
Контрольная работа.		1.Контрольная работа по итогам 1 четверти.					
4. Школьные		1. На уроке труда. 2.Читаем сказку.	Плотник, курчак чием; кочкаш	<i>-зе(-зо, -зо), -че (-чо, -чо)</i>	М.Большаков «Труд	Радаман чот мутым кучылт моштымаш.	

дела.		3.Любимый урок. 4.Кем быть? 5.Повторение.	шолташ тунемаш. Мыйын йоратыме кочкишем. ик кечыште, арняште, арня мучко, пашам ышташ. Мый эмлызе лийнем.	суффиксан лум мут ; гын ушем мутан сложный предложений.	урокрышто», С.Чавайн «Паша чыла мастар деч лудеш».	Йоратыме урок нерген изирак ойлымашым образец почеш чонаш.	
5. Шочмо вер. Родина.		1. Моя малая родина. 2.Мой адрес. 3.Моя родная деревня. 4.Праздники моего края. 5.Повторение.	Шочмо вер, шочмо вел, ордыж вел, шочмо кече, порт, пачер, пеш келша (ок келше), сай-сайрак, мотор – моторрак, ола покшелне.	Пале мутын да наречийын танастарыме степенъшт.. Лум мутым турло падеж формышто кучылт моштымаш. Глаголын шорымо формыжо. Почеш мутан сочетаний – влак.	А.Мичурин – Азмекей «Шочмо верем – моторем», «Тулык – влак», И.Осмин «Шочмо элем», калыкмут – влак.	Марий эл нерген мутланымаш; шке адресым палаш да каласен мошташ, кундемын пайремже – влакым палаш, марий поэт – влакын шочмо вер нерген почеламутыштым сылнын лудаш.	
6.Телын саламже. Приветы зимы.		1.Декабрь. 2.Приветы зимы. 3. Накануне Нового года. 4.С Новым годом. 5.Повторение.	Келге пкргыж, кукшо курык, йоратыме жап, пайрем дене саламлаш, тазалыкым, пиалым тыланаш; вашке У ий пайрем. Тале поран уштеш. Виян мардеж пуа.	Пале мутын _се(-со, -со) суффиксше – влак. Лум мутым Винительный падежыште кучылтмаш.	Ю.Соловьёв «Молан лум ошо», калыкмут-влак, У ий нерген муро.	Теле нерген мутланымашым чонаш, Лум мутым Винительный падежыште кучылт мошташ.	
Контрольн ая работа.		1.Контрольная работа по итогам 2 четверти.					
7.В зимнем лесу.		1.Однажды в лесу. 2.Парк природы «Марий чодра».	«Марий чодра» пуртус нациоанльный парк	Глаголын 2-шо эртыше жапше да тудын	В.Дмитриев «Киса», г.Кармазин	Кенежымсе да телымсе чодырам танастараш. Чодыраште илыше	

		3.Неожиданная встреча. 4.Берегите лес. 5.Повторение.	дене палдараш; янлык кыша, ече корно, чоя рывыж, лудшо меран, малаш возаш, ош ужгам чиен.	шорымо формыжо. Лум мутым Дательный падеж формышто кучылтмаш. Гай почеш мутан танастарыме конструкций.	«Янлык – влак телым кузе эртарат?», «Кылмен туншо лыве».	янлык да кайык – влакым каласен мошташ.	
8.Салтак кече. День Защитник а Отечества.		1.Наша армия. 2.Мой папа – защитник Отечества. 3.Чоткар-патыр. 4.Читаем легенду. 5.Повторение.	Календарысе пайрем – влак: 23 февраль. Сар, тыныс, тыныслык, армийыште лияш, служитлаш, яндар кава, ласка илыш	Деч, верч, нерген почеш мут –влак. Сандене, манын ушем мутан сложный предложений- влак.	М.Сергеев «Мемнан генерална», «Чоткар- патыр».	Ачан, изан, чучун армийыште лиймышт нерген каласкалаш. Писатель – влакын шочмо элым аралыме нерген возымыштым лудаш.	
9.Йошкар- Ола- рудола. Йошкар_О ла – главный город.		1.Йошкар-Ола – главный город. 2.По улицам и проспектам города. 3.Поэты и композиторы о Йошкар-Оле. 4.По улицам и проспектам. 5.Повторение.	Рудола, кувар, лопка проспект да урем – влак, площадь; ончен кошташ, мурым, почеламутым возаш, урем гоч вончаш.	Лум мут ден почеш мутан сочетанийым, - се(-со, -со) суффиксан пале мутым кучылт мошташ.	Л.Дербенёв «Йошкар- Ола нерген муро», Ким Васин «У Йошкар-Ола».	Йошкар-Ола нерген ойлымашым чонаш, каласкален мошташ; поэт да композитор – влакын Йошкар-Ола нерген возымышт дене палыме лиймаш.	
Контрольн ая работа.		1.Контрольная работа по итогам 3 четверти.					
10. Шошо толмым шижына. Приметы весны.		1.Приметы весны. 2.Март-первый весенний месяц. 3.С праздником! 4.Кукушка. 5.Повторение.	Шошат толын шуо, теле ынеж кай, шошо мемнан деке вашка, кече кужемеш, лум шемемеш. Йоратыме авайлан (ковайлан, акайлан)	Сложный лум мут-влак; -Ат частицан мутым кучылт моштымаш; -ем суффиксан глагол	С.Николаев «Авамлан», А.Мичурин- Азмекей «Шошо пуртус»	Удырамаш нерген мутланымаш. Авалан полеклалтше сценарийым ямдылымаш.	

			полекым ямдылем.				
11. Сенымаш кече. День победы.		1. День Победы. 2. Юные герои. 3. Чоткар Патыр. 4. Чоткар Патыр. 5. Повторение.	Талешке, кугезе коча, Сенымаш пайрем, Кугу Отечественный сар, шочмо элым аралаш	Отрицательный олмештыш мут-влак. Глаголын 2-шо эртыше жап формышто кучылт моштымаш.	Н.Лекайн «Шортньо падыраш».В.А букаев «Йоча-влак фронтлан».	Чот мутым, лум мут ден почеш мутан сочетанийым кучылт мошташ. Тукым гыч сарыште лийше нерген каласкалымаш.	
12. Кенежым ялыште. Летом в деревне.		1. Скоро лето. 2. Летом в деревне. 3. Собираемся в поход. 4. Костёр дружбы. 5. Повторение.	Олык, энер, сер воктене; пеледыш лум – влак; кече пелта, юарлен модаш, веселан эртараш.		М.Казаков «Мемнан пашана», С.Чавайн «Кенеж эр».	Кенеж канышым эртарымым каласкалымаш. Кенеж жап нерген почеламутым лудмаш, мурым мурымаш, марий мадыш – влакым эртарымаш.	
Контрольная работа.		1.Контрольная работа по итогам учебного года.					

Календарно-тематическое планирование по предмету «Марийский (государственный) язык» 5 класс

Блокын темыже	Урок эртарым е кече	Урок-влакын радамышт/содержаний да кутырышаш ситуаций/	Лексика да кутырымо образец	Граммат. материал	Кучылтшаш произведений	Тунемшын ыштыме действийже	Универсиальный учебный действий
---------------	---------------------	--	-----------------------------	-------------------	------------------------	----------------------------	---------------------------------

1. Кенеж кушта, шыже иктешла. Золотая осень.		1 ур. Шыже игече. Осенняя погода.	Вудым шаваш, мландым пушкыдемдаш, йўштылаш. Игече юалге, кава сур тўсан, кугурак, изирак, тыгыде, шолдыра. Пеледыш лўм-влак.		Кенежимсе паша нерген калыкмут-влакым лудмаш, значенийыштым умылтарымаш.		<i>Личностный УДД</i> Йōратыме идалык жап нерген каласен мошта. Йодышлан чын вашмутым пуэн мошта. <i>Регулятивный УДД</i> Мутланымаште йонылышым шижеш, тōрлатен мошта. Вес енын мутланымаште йонылышым муэш. <i>Познавательный УДД</i>
		2 ур. Мемнан садна, пакчана. Наш огород	Тема почеш ончыч тунемме мут-влак.	Местный падеж нерген тичмаш шинчымаш	Шке гыч чонымо изи текст	Местный падеж формышто лум мут-влакым кучылташ	Сўрет почеш предложенийым чона, теме почеш мутланымаште ешартыш информацийым кучылтеш. <i>Коммуникативный УДД</i>
		3 ур. Школ пакчаште дежурство. Дежурство на школьном огороде.		Лўм мутын местный падеж формыжо	Г.Сабанцев. «Пакчаште».	Мут-влакым кучылтын , предложенийым чонаш.	Текстым да почеламутым чын да сылнын лудеш. Текст гыч мутланаш кўлшō информацийым налын мошта.
		4 ур. Йōратыме пеледыш. Любимый цветок.	Текстыште вашлиялтше у мут-влак		С.Г.Чавайн. «Кенеж».	Лум мут да пале мутан муткылдышым мутланымаште кучылташ.	
		5 ур. Повторение					
2. Шочмо йылме ава гай. Родной язык как мать.		1 ур./6/ Шочмо йылме – марий йылме. Родной марийский язык	Шочмо йылме, йот йылме, англичан йылме, немыч йылме, француз йылме.		Финно-угор калык-влакын лўмышт, илыме верышт М.Майн. «Шочмо йылме»		<i>Личностный УДД</i> Марий йылмын финно-угор йылме коклаште налме вержым умылен мошта, ваш-ваш келшен илаш кулмым умыла, шке да вес енын койыш-шоктышыжым арала. <i>Регулятивный УДД</i> Финно-угор калык нерген шке гыч ешартыш информацийым кычалеш. <i>Познавательный УДД</i>
		2 ур./7/ Школьш куанен коштам. В школу с радостью хожу	Мый марий улам, марла сайын кутырем. Мый руш улам, но марла моштем. Ойлен мошташ, каласкалалаш, мутланаш, лудын мошташ, возен мошташ.	Лум мутын числаже-влак, -влак, -шамыч суффиксышт.	Г.Матюковский. «Эх, тый, шочмо йылме».	Мут ден речевой образец-влакым кучылт мошташ	

		3 ур./8/ Мемнан классна. Наш класс	Тема почеш ончыч тунемме мут-влак.		Кутыраш туныктымо диалог але изирак текст	Тема почеш шке гыч каласкален мошташ.	Шке школ нерген ешартыш информацийым муын мошта. <i>Коммуникативный УДД</i> Диалогым чонен мошта, йодышым пуэн мошта.
		4 ур./9/ Мемнан школна. Наша школа.	Тема почеш ончыч тунемме мут-влак.		Кутыраш туныктымо диалог але изирак текст	Тема почеш шке гыч каласкален мошташ.	
		5 ур. /10/ Ушештарымаш, иктешлымаш. Закрепление пройденного.	Тема почеш ончыч тунемме мут-влак.			Тема почеш шке гыч текстым чонен толаш	
3. Спорт дене келшена – таза лийына. Дружим со спортом.		1ур./11/ Кече режим. Режим дня.	Тазалык, таза, зарядкым ышташ, секцийыш кошташ, спорт дене заниматлаш, виан куржталаш, эр кынелаш.		А.Горохов. «Тунемше». 39 стр., 62 упр.,63 упр.	Мут ден мут сочетаний-влакым тунемаш	<i>Личностный УДД</i> Спорт дене келшымашын пайдажым умыла, режим почеш илмашын кулешлыкшым пала. <i>Регулятивный УДД</i> Тунемме мут-влакым мутланымаште чын кучылтеш, темлыме образец почеш шке кече режимым воза. <i>Познавательный УДД</i> Марий модыш-влак нерген палымашым келгемда, шке гыч информацийым муэш. <i>Коммуникативный УДД</i> Ситуаций почеш изи диалогым чонен мошта. Теме почеш шке кече режим нергенойлен мошта, йолташ деч кече режим нерген йодыштеш.
		2 ур./12/Физкультур урокышто. На уроке физкультуры.	Шогал, шич, курж.	Лум мутын направительный падеж формыжо	21 стр., 34 упр.	Мут ден мут сочетаний-влакым тунемаш	
		3 ур./13/ Спорт секций. Спортивная секция.	Текстыште вашлиялтше у мут-влак	Глагол-влакым кучылташ туныкташ	Кутыраш туныктымо текст	Текст негызеш шке каласкалаш	
		4 ур./14/Йолташем - тале футболист. Мой друг – футболист.	Тема почеш ончыч тунемме мут-влак.	Тунемме грамматический формо-влак	Журнал але газет гыч куштылемдыме текст	Текст негызеш шке каласкалаш	
		5 ур. /15/Тергыме паша . Проверочная работа.	Текстыште вашлиялтше у мут-влак				
		6 ур. /16-17/Марий			Марий модыш-	Марий модышым	

		модыш-влак. Марийские народные игры.			влак	возен толаш	
4. Марий Эл – шочмо вер. Родной марийский край.		1 ур./18/ Марий Элын гимнже, гербше, флагше. Символика Марий Эл.	Шочмо Эл, шочмо вер, шочмо кече, тисте, кум тўсан.		4 стр., 2 упр.	Мут-влакым тунемаш	<i>Личностный УДД</i> Шочмо марий кундемым пагала, йӱрата, тиде кумылым весылан почын ойлен мошта. <i>Регулятивный УДД</i> Шке да вес енын пашабым аклен мошта.
		2 ур./19/ Марий Элын пайрем кечыже. День рождения республики.	Ончыч тунемме мут-влак	Лўм мутым родительный падеж формышто кучылташ туныкташ	В. Рееж- Горохов. «О шочмо мланде».	Сылнын лудаш	<i>Познавательный УДД</i> Тунемме книга да вес источник гыч кулеш информацийым муын мошта да мутланымаште кучылтеш, темлыме модель почеш мутлана.
		3 ур. /20/Марий кундемем. Мой марийский край.	Ончыч тунемме мут-влак		Кутыраш туныктымо текст	Текст негызеш шке каласкалаш	<i>Коммуникативный УДД</i> Марий текстым лудеш, тудын тўн содержанийжым умыла, йодышым шында.
		4 ур. /21/Шочмо ял. Родная деревня.	Ончыч тунемме мут-влак		«Ямде лий» газет гыч текст- влак	Текст негызеш шке каласкалаш	
		5 ур./22/ Мемнан районна. Наш район.	Текстыште вашлиялтше у мут-влак		Шке гыч чонымо изи текст	Текст негызеш шке каласкалаш	
5. Теле жап. Зима.		1 ур. /23/Телымсе пўртўс. Зимняя природа.	Йўштӧ теле жап, кужу теле, виян мардеж, поран ўштеш, Лумкугыза.		68 стр., 113 упр.	69 стр., 114 упр.	<i>Личностный УДД</i> Шочмо кундеммысе янлык ден кайык-влакым телым аралаш, пукшаш кулмо нерген умыла. <i>Регулятивный УДД</i> Сўрет почеш каласкален моштымашым терга.
		2 ур./24/Телымсе модыш. Зимние игры.	Тунемме мут ден конструкция-влак	Лўм мутын винительный падеж формыж дене палдараш да тудым кучылташ	Сўрет почеш текстым чонымаш	Мут-влакым тунемаш	<i>Познавательный УДД</i> Марий кундеммысе телылан кодшо кайык-влак нерген
		3 ур. /25 / Курыкышто.	Ончыч тунемме мут-влак		126 стр., 201 упр.	Текст негызеш шке каласкалаш	

		На горке.					ешартыш информацийым муын мошта. <i>Коммуникативный УДД</i> Марий текстым, почеламутым чын лудеш.
		4 ур./26/ У ий дене саламлена. Поздравляем с Новым годом.	Тунемме мут ден конструкций-влак	Лум мутын винительный падеж формыжо	82 стр., 133упр.	85 стр., 136 упр.	
		5 ур. /27/Изи йолташна-влак. Маленькие друзья.	Текстыште палыдыме мут-влак		Сурет почеш текстым чонымаш	91 стр., 146 упр.	
		6 ур./28/ Иктешлымаш. Закрепление пройденного.	Тема почеш ончыч тунемме мут-влак.		Сурет почеш текстым чонымаш	Сурет почеш шке гыч каласкалаш	
6. Тўрлў эллаште У ий. Новый год в других странах.		1 ур./29/Кушто кузе У ийым вашлийыт? Где и как встречают Новый год.	Йот элыште, вес элыште, Лапландий,саламлымаш. Текстыште палыдыме мут-влак		Дидактический материал гыч текст	Мут ден мут сочетаний-влакым тунемаш	<i>Личностный УДД</i> У ийым вашлийме йўлан кулешлыкшым умыла, шке ешыште эртарыме йўла нерген кугешнен каласкала. <i>Регулятивный УДД</i> Тема почеш йодышым шынден моштым терга. <i>Познавательный УДД</i> Вес эллаште У ийым вашлийме йўла нерген информацийым муэш да мутланымаште кучылтеш. <i>Коммуникативный УДД</i> Текстым чын лудеш, текст гыч кўлеш информацийым налын мошта.
		2 ур./30/Йўштў кугыза кушто ила? Где живет Дед Мороз?	Тема почеш ончыч тунемме мут-влак.		84 стр., 135 упр.	Сылнын почеламутым лудаш	
		3 ур. /31/ Тергыме паша . Проверочная работа	Тема почеш ончыч тунемме мут-влак.				
		4 ур./32/ Мыйын школыштем У ий пайрем. В нашей школе Новый год.	Тема почеш ончыч тунемме мут-влак.	Глагол-влакым чын кучылташ туныкташ	Шке гыч чонымо текст	Тема почеш мут-влакым тунемаш	
		5 ур. /33-34/ Пайрем кочкыш. Праздничное угощение. У ий полек. Новогодний подарок.	Текстыште палыдыме мут-влак		Шке гыч чонымо текст	Шке гыч текстым возаш	

7. Яра жап. Свободное время.		1ур./35/ Яра жап. Свободное время.	Яра жап, урок деч вара, ышташ йоратем, каные годым. Шагатым ончыктышо чот мутан мут сочетаний-влак.		Дидактический материал гыч текст	Тема почеш мут-влакым тунемаш	<i>Личностный УДД</i> Йоратыме паша нерген, хобби нерген каласкален мошта. <i>Регулятивный УДД</i>
		2 ур./36/ Сутка жап. Время суток.	Жапым ончыктышо чот мутым кучылташ	Жапым ончыктышо наречий. Почеш мут-влак: годым, деч ончыч, деч вара.		Тема почеш мут-влакым тунемаш	<i>Мутланымаште йонгылышым ыштымыжым шижеш, темлыме образец почеш пашам ыштен мошта.</i> <i>Познавательный УДД</i> Турло хобби нерген информацийым кычал мошта, <i>Коммуникативный УДД</i> Ситуаций почеш изи
		3 ур. /37/Йоратыме паша. Любимая работа.	Тунемме мут ден конструкций-влак	Жапым ончыктышо наречий	Дидактический материал гыч текст		диалогым чонен мошта.Йолташ деч хобби нерген йодыштеш.
		4 ур. /38/Хобби.	Тунемме мут ден конструкций-влак	Почеш мут-влак: годым, деч ончыч, деч вара.	Дидактический материал гыч текст	Шке гыч текстым возаш	
		5 ур. /39/Школ деч вара. После школы.	Палыме мут да конструкций-влак.	Почеш мутан сочетаний-влакым кучылт моштымашым пенгыдемдаш	Тема почеш диалогым чонаш.	Шке гыч диалогым чонен мошташ.	
		6 ур./40/ Каные кече. Выходной день.	Текстыште палыдыме мут-влак		Турло журнал ден газет гыч материал.	Шке гыч текстым возаш	
8. Койыш-шоктыш. Характер, поведение.		1 ур./41/ Айдемын койыш-шоктышыжо. Характер человека.	Чулым, чолга, луддымб, ускырт, шыде, сай, поро, пагалыме ен, тале, ушанле.		М.Казаков. «Кунам колам пайрем салотым». 98 стр., 158 упр.	Тема почеш мут-влакым тунемаш	<i>Личностный УДД</i> Айдемын сай да уда койыш-шоктышым ойыра, пала, умыла. Ен коклаште шкем чын кучен мошта. <i>Регулятивный УДД</i> Урокушто пырля шинчыме йолташ дене мутланен мошта, ыштыме
		2 ур./42/Мо тыгае сай лиеш, мо тыгай осал. Что такое хорошо	Тунемме мут ден конструкций-влак	-маш суффиксан лум мут	118 стр., 188упр.	Тема почеш мут-влакым тунемаш	

		и что такое плохо.					пашам ваш-ваш терген мошта. <i>Познавательный УДД</i> Ачва, коча, кова нерген кугешнен каласкален мошта. <i>Коммуникативный УДД</i> Кутырымаште этикет шомакым чын кучылтеш.
		3ур. /43/Мый шонем... Я думаю...	Темылан келшыше ончыч тунемме мут-влак.		Кутыраш туныктымо текст		
		4 ур. /44/Мемнан ешна келшен ила. Наша дружная семья.	Тема почеш ончыч тунемме мут-влак.		Сүрет почеш ойлаш тунеммаш. 132 стр., 214 упр.	Шке гыч текстым возаш	
		5 ур. /45/ Урок-вашлиймаш Кочам фронтовик. Мой дед – фронтовик. Урок-встреча.	Текстыште палыдыме мут-влак		102 стр., 164 упр.	Йодышлан вашмутым пуаш.	
		7 ур. /46/Тергыме паша. Проверочная работа					
9. Мотор шошо. Весна красная.		1 ур. /47/Адак шошо толын. Весна пришла.	Сылне пагыт, кече веселан онча, утларак ырыкта, шокшо вел гыч кайык-влак чонештен толыт		96 стр., 155 упр. Б.Данилов. «Толын шырчыкна». 146 стр.,236 упр.	Тема почеш мут-влакым тунемаш	<i>Личностный УДД</i> Йоратыме идалык жап нерген каласен мошта. <i>Регулятивный УДД</i> Темлыме образец почеш предложенийым чонен мошта.Возымаште йонылышым ужын мошта. <i>Познавательный УДД</i> Сүрет почеш шке гыч текстым чонен мошта, теме почеш мутланымаште ешартыш информацийым кучылтеш. <i>Коммуникативный УДД</i> Почеламутым сылнын лудеш, сурет почеш мутланымашым чоңа.
		2 ур./48/ Йоратыме авайна. Любимая мама.	Кайык-влакым ончыктышо мут-влак.	Кунам,тунам ушем мутан сложный предложений-влак.		Почеламутым сылнын лудаш	
		3 ур. /49/ Ёдырамаш пайрем. Женский праздник.	Тунемме мут ден конструкций-влак		Кутыраш туныктымо текст.	101 стр., 163 упр.	
		4 ур./50/ Ялыште шошо. Весна в деревне.	Тунемме мут ден мут-сочетаний-влак.		137 стр., 224 упр.	136 стр., 221 упр.	
		5 ур./51/ Кайык-влак пöртылыт.	Тема почеш ончыч тунемме мут-влак.		141 стр., 231 упр.	Шке гыч текстым возаш	

		Птицы прилетают.					
		6 ур./52/ Иктешлымаш. Закрепление пройденного.	Тема почеш тунемме мут ден мут-сочетаний-влак.		Газет ден журнал гыч текст-влак		
10. Юл энер воктене. На берегу Волги.		1 ур./53/ Козьмодемьянск.	Юл энер – эн кугу энер. Козьмодемьянск - эн тошто ола, Юл энер серыште верланен. Күкшö курык, олма садер, купеч ола, кумда урем, ужын кошташ.		Козьмодемьянск ола нерген текст	Тема почеш мут- влакым тунемаш	<i>Личностный УДД</i> Шочмо кундемем, илыме верым йората, Козьмодемьянск нерген шинчымашымкелгемдаш кўлым умыла.
		2 ур./54/ Курыкмари район. Горномари район.	Верым ончыктышо мут-влак.	Обстоятельст венный падеж. Верым ончыктышо наречий-влак.	Кутыраш туныктымо текст.	Йодышлан вашмутым пуаш.	<i>Регулятивный УДД</i> Мут-влакым кўлеш падеж формышто кучылтеш, образец почеш пашам ышта.
		3 ур. /55/ Урок- экскурсия Этнографий тоштерьште. В музее этнографии.	Тема почеш тунемме мут ден мут-сочетаний-влак да текстыште палыдыме мут- влак.		Этнографий нерген текст.		<i>Познавательный УДД</i> Мут-влакым кўлеш падеж формышто кучылтеш, Курыкмари районын лўмлö художникшым пала, тудын нерген ойлен мошта.
		4 ур. /56/Ола мучко экскурсий дене. Экскурсия по городу.	Тема почеш тунемме мут ден мут-сочетаний-влак да текстыште палыдыме мут- влак.	Верым ончыктышо мут-влак.	Тема почеш текст-диалог	Тема почеш диалогым чоҥаш	<i>Коммуникативный УДД</i> Программыште ончыктымо кугытан монологым чоҥаш, марла тематический текстым чын лудеш.
		5 ур./57/ Григорьев – икымше мари суретче. Григорьев – первый мари художник.	Текстыште палыдыме мут- влак.	Блок почеш тунемме грамматическ ий материалым пенгыдемдым аш.	Григорьев нерген биографический текст.	Тема почеш мут- влакым тунемаш	
11. Тоштерьш те. В музее.		1 ур. /58/ Мо тыгай тоштер? Музей.	Тоштер, тошто ўзгар, почылташ, петыраш. Экспедиций дене мяш, вургемым погаш, калыкым		Шке гыч чоҥымо текст	Тема почеш мут- влакым тунемаш	<i>Личностный УДД</i> Мари калыкын историйжым, илыш- йолажым тунемеш, пала,

			палдараш.				марий калыкын тувыражым палаш кулмым умыла. <i>Регулятивный УДД</i>
		2 ур. /59/Марий Элысе тоштер-влак. Музеи Марий Эл.		-ер суффиксан лум мут-влак		Текст почеш ойлен моштымаш	темлыме образец почеш
		3 ур. /60/Йошкар – Оласе тоштер. Музей Йошкар-Олы.	Марий калыкын этнографийже дене кылдалтше мут-влак.		Этнографий книга гыч материал.	Текст почеш ойлен моштымаш	мутлана, упражнений-влакым ыштен мошта. <i>Познавательный УДД</i>
		4 ур. /61/Марий чиём. Марийская национальная одежда.	Марий калыкын чиёмже дене кылдалтше мут-влак.	Глагол-влакым чын кучылтмым пентгыдемдаш .		Монологым чонен мошташ.	Глагол-влакым чын формышто кучылтеш, марий калыкын лумлө енге нерген информацийым шке гыч муын мошта.
		5 ур. /62/ Т.Евсеев – лумлө этнограф. В.Евсеев – известный этнограф.	Текстыште палыдыме мут-влак.		Евсеев нерген биографический текст.	Текст почеш ойлен моштымаш	<i>Коммуникативный УДД</i> Глаголым чын формышто кучылтын, йодышым шында, предложенийым чоңа.
12. Чодырашке поход дене. Поход в лес.		1 ур. /63/Походьш ямдылалтына. Готовимся в поход.	Чодыраште кошташ, пуртусым эскераш, ружге, веселан, писын, пырля, чулымын, йукын, шып, тулотым ылыжташ, подыш вудым пышташ, паренгым эрыктен пышташ, шинчалташ. Лудыкташ, б		А.Бик. «Чодыраште».	Тема почеш мут-влакым тунемаш	<i>Личностный УДД</i> Чодырашке коштмо правил-влакым шукташ кулмым умыла, шочмо кундемысе пуртусым аралшашым пала. <i>Регулятивный УДД</i> Образец почеш пашам ышта, мут-влакым күлеш формышто кучылтеш.
		2 ур. /64/ Чодыраште кузе кошташ? Готовимся в поход.	Тунемме мут ден мут-сочетаний-влак	Действийын кузе лиймыжым ончыктышо наречий		Правил-влакым тунемаш.	Йолташлан канашым пуа. <i>Познавательный УДД</i> Походьш коштмо правил-влак нерген информацийым шке кычал
		3 ур. /65/Кочкаш шолтена. Готовим обед.	Тунемме мут ден мут-сочетаний-влак		Шке гыч чонымо изи текст	Текст почеш ойлен моштымаш	мошта, йолташ-влаклан ойлен кертеш.

		4 ур./66/ Тергыме паша. Проверочная работа.					<i>Коммуникативный УДД</i> Поход нерген марла мурым мурен мошта.
		4 ур./67/ Походыш коштмо мурым мурена. Поем походные песни.	Муро текстын шомакше.		Марий муро сборник.	Мурын текстым тунемаш.	
		5 ур. /68/ Иктешлымаш. Закрепление пройденного.	Тунемме мут ден мут-сочетаний-влак.		Тунемме почеш текст-диалог.		

Календарно-тематическое планирование по предмету «Марийский (государственный) язык» 6 класс

Блокын темыже	Урок эртарыме кече	Урок-влакын радамышт/содержаний да кутырышаш ситуаций/	Лексика да кутырымо образец	Граммат. материал	Кучылтшаш произведений	Грамм.материалым палыме да кучылт моштымо кукшыт.
1.Шыже пайрем. Праздник осени.		1.Здравствуй, школа! 2.Лето растит, осень плоды пожинает. 3.Осенняя погода. 4.Осенние краски. Праздник осени. 5.Повторение.	Пайрем кече, сылне, шортньо, той тус, пашаен, поян шурно лектыш, поян пакчасаска. Угыч школыш толына. Шинчымашым погаш туналына. Тамым ончыктышо пале мут-влак.	Сравнительный падеж.	Тылзе – влакын марий лумышт. Шыже пале, калыкмут, тушто – влак. И Осмин»Шыже тольо».	Сравнительный падеж дене палдарымаш. Пале мут –влакым кучылт моштымаш.

<p>2. Финно-угор калык ешыште. В финно-угорской семье.</p>		<p>1.Марийский язык – родной язык марийского народа. 2.Мы изучаем марийский язык. 3.Я говорю по – марийски. 4.В финно – угорской семье. 5.Повторение.</p>	<p>Финно – угор калык – влак, нунын лумышт, илыме верышт, рудолашт. Марла, рушла, эстонла, венгрла, мордвала.</p>	<p>-ла суффиксан наречий</p>	<p>Финно – угор калык – влакын йомакышт. («изи патыр» книга гыч)</p>	<p>-ла суффиксан наречийым кучылт моштымаш.</p>
<p>3.Школ илыш. Школьная жизнь</p>		<p>1.Наш дружный класс. 2.Возле расписания. 3.Любимый урок. 4.После уроков. 5.Повторение.</p>	<p>Шинчымаш кече, сандалык, туня, мланде, курык, теныз, кушкыл, илыш-корно, шагатлан, урок деч вара, яра жап, урокым ышташ, шуко палаш кулеш, кумылын кошташ, ушанле йолташ. У тунемме ий дене. Парт коклашке шинчаш</p>	<p>Почеш мут (деч вара, деч ончыч). Личный олмештыш мут-влакын падеж дене вашталтмышт.</p>	<p>А.Новиков «Уромышто». М.Казаков «Шинчымаш путынь умырлан» В.Абукаев «Школыш».</p>	<p>Деч вара, деч ончыч почеш мутан конструкторийым чонен мошташ. Личный олмештыш мутын падеж дене вашталтмыш нерген тичмаш шинчымаш.</p>
<p>4.Марий Элем – шочмо велем. Моя родина – Марий Эл</p>		<p>1.Марий Эл на карте России. 2.Города и посёлки края. 3.Повторение. 4.Контрольная работа по итогам 1 четверти. 5.4ноября – день рождения Марий Эл. 6.Поэты и композиторы о Йошкар-Оле.</p>	<p>Марий Элын верланымше. Саска, кол, кушкыл лум – влак; Юл, Виче, элнет, Изи Какшан, Немда, Вутла. Кугешнаш (Йораташ, тузаташ) кулеш; Пурту поянлык ынже пыте манын...</p>	<p>Манын ушем мутан сложный предложений. Совместный падеж. Инфинитив+куле ш сочетаниян кострукций. Лум мутын –ла множественный числа суффикше.</p>	<p>Г.Матюковский»Эсе н лий, шочмо марий мланде!» Марий энер да ер – влак нерген текст. В Сапаев «Кушеч шочмо эл туналеш ?»</p>	<p>Манын ушем мутан сложный предложенийым кучылт моштымаш. Совместный прадеж дене палдараш. -ла суффиксан лум мутым кучылт моштымаш.</p>

<p>5.Мемнан ешыште пайрем. Праздник в нашей семье.</p>		<p>1.Наша семья. 2.Наша семья. 3.Семейные традиции. 4.Праздник в нашей семье. 5.Повторение.</p>	<p>Эр (кас, кечывал, шокшо, шере, йушто) кочкыш; Торык(шураш) когыльо; Перемеч, уна-влак, кумыж-совла, киндешинчал. Кочшыла ида мутлане.</p>	<p>-меке, -мешке, -шыла суффиксан конструкций. Лум мутын притяжательный суффиксше.</p>	<p>Марий кочкыш лум-влак. Марий кочкышын рецептше. А.Бик «Шужарем».</p>	<p>меке, -мешке, -шыла суффиксан конструкцийым кучылт мошташ. Лум мутын притяжательный суффиксше нерген тичмаш шинчымаш.</p>
<p>6.У ий толеш. Наступает Новый год.</p>		<p>1.Идет волшебница-зима. 2.Новогодний праздник. 3.Новогодние рбычай. 4. Шорыкйол – любимый народный праздник. 5.Повторение.</p>	<p>У ий пайрем дене саламлем. Палемдаш, пайремлаш, ямдылалташ, тошто марий, Васликугыза, Васликува, эн весела пайрем.</p>	<p>-ме(-мо, мо) – ыме, - (ымо)суффиксан конструкций . Пале мутын превосходный степеньже. Почеш мут мучко.</p>	<p>Шадт Булат «Елка» В.Акцорин «Шорыкйол» М.Казаков «Йушто Кугыза».</p>	<p>-ме(-мо, мо) –ыме, - (ымо)суффиксан конструкций ым кучылт мошташ. Пале мутым превосходный степеньыште кучылт мошташ. Мучко почеш мутым кучылт мошташ.</p>
<p>7.Профессий туныште. В мире профессий.</p>		<p>1. Народные ремесла. 2.Традиционная марийская вышивка. 3.В мире профессий. 4.Моя будущая профессия. 5.Повторение. 6.Контрольная работа по итогам 2 четверти.</p>	<p>Профессий – влакын марий лумышт. Ойырен налаш, школым тунем пытарымеке. -Тыланет могай профессий келша? -Тый ко лийнет? -Мый ...лийнем.(кызытеш ом пале0</p>	<p>Лум мутын –зе (-зо, зо) –че_(-чо, -чо) суффиксше. Глаголын желательный наклоненийже да тудын шорымо формыжо.</p>	<p>М.Казаков «Тый ко лийнет?», «Маляр».</p>	<p>–зе (-зо, зо) –че_(-чо, -чо) суффикс-влак дене луммут – влакын чонен да кучылт мошташ. Желательный наклонений нерген тичмаш шинчымаш.</p>
<p>8.Марий театр. Марийский театр.</p>		<p>1.Театры нашего города. 2.Из истории марийского театра. 3.Мы идём в театр. 4. Марийские актёры. 5.Повторение.</p>	<p>Шкетан(константинов, Сапаев) лумеш, лумло, совым кыраш. Спектакль туналеш, ик кыдежан, спектакльыште модыт; сулло артист лумын налын; шочын, икымше гана.</p>	<p>Глаголын кокымшо эртыше жапше да тудын шорымо формыжо.</p>	<p>М.Шкетан нерген биографический текст. М.Шкетан «Парашют». Театрын историйже нерген текст.</p>	<p>Глаголын кокымшо эртыше жапше нерген тичмаш шинчымаш.</p>

<p>9. Библиотекаштың . В библиотеке.</p>		<p>1. Книга – хороший друг. 2.В школьной библиотеке. 3.Любимая книга. 4. Национальная библиотека имени С.Г.Чавайна. 5.Повторение. 6.Контрольная работа по итогам 3 четверти.</p>	<p>Тунемме книга, сылнымут произведений , йоча книга, онай книга, улыл, (кушыл) , перемен годым, иктаж-ко, ала – мыняр, икмыняр.</p>	<p>Неопределённый олмештыш мут. Чотым ончыктышо наречий – влак.</p>	<p>С.Чавайн «Книга» Марий йоча журнал ден газет – влак. С.Чавайн нерген биографический текст. Шабдар Осып «Книгам кузе кучыман».</p>	<p>Неопределённый олмештыш мутым кучылташ туныкташ.. Чотым ончыктышо наречийым кучылташ.</p>
<p>10. Тазалыкым аралыза. Берегите здоровье.</p>		<p>1.Режим дня. 2. В поликлинике. 3.Бабушкины рецепты. 4.Наше здоровье в наших руках. 5.Повторение.</p>	<p>Йуштын-шокшын чучеш, лувык, йытыра, ару, пуй врач. Коршта, эмла, чер, черле. Кап-кыл ужашым ончыктышо мут – влак. Йолем норен, садлан черланышым. Мороженныйым кочмылан кора черланышым.</p>	<p>Почеш мут <i>кора</i>. Садлан ушем мутан сложный предложений.</p>	<p>В.Осеева «Йомдарыме кече» Тазалыкым аралыме нерген калыкмут – влак. А.Бик «Мый ом луд».</p>	<p>Кора почеш мутым кучылт моштымаш. Обращения предложенийым чонен мошташ.</p>
<p>11. Сенымаш пайрем. Праздник Победы.</p>		<p>1.Самый великий праздник. 2.Наши герои. 3. Они учились в нашей школе. 4.У обелиска. 5.Повторение.</p>	<p>Эрык верч, кредалме пасу, тулыкеш кодаш, колаш, подвигым ышташ, орден дене палемдалтын.</p>	<p>Почеш мут (верч). Обращений нерген умылымаш.</p>	<p>А.Букетов «Ок мондалт». Г.Иванов «Кок сурет». С.Суворов нерген текст.</p>	<p>Верч почеш мутым кучылт мошташ. Обращения предложенийым чонен мошташ.</p>
<p>12. Провой кундемаш путешествий дене. Путешествуем по Звениговскому району.</p>		<p>1. На берегу Волги. 2. Звенигово – самый молодой город. 3.Путешествуем по Звениговскому району. 4.Известные люди края. 5.Повторение. 6.Контрольная работа по итогам года.</p>	<p>Пошкудо район. Юл мучко. Куртныгорно. Провой кундемаш кузе логалаш лиш?</p>	<p>Иктешлымаш</p>	<p>Палантай нерген биографический текст.</p>	

Календарно-тематическое планирование по предмету «Марийский (государственный) язык» 7 класс

Блокын темыже	Урок эртары ме кече	Урок-влакын радамышт/содержани й да кутырышаш ситуаций/	Лексика да кутырымо образец	Граммат. материал	Кучылтшаш произведений	Грамматический материалым палыме да кучылт моштымо кукшыт.
1.Тунем ме паша-тун паша. Учеба-наша главная работа		1.Учѣба-главная работа. 2.Любимый предмет. 3.На уроке марийского языка. 4.Режим дня. 5.Повторение.	Урок туналеш, урок пыта; сайын (тыршен) тунемаш, шуко палаш, эрдене, кастене, кечывалым; у предмет –влак ешаралтыныт	Чот мут	М.Емельянов «Чеверын, кенеж»,,, школын историйже гыч	Чот мут нерген тичмаш шинчымаш.
2.Марий йылмызе-влак. Марийские языковеды.		1.В.Васильев-первый марийский языковед, фольклорист, этнограф. 2.Марийский научно-исследовательский институт. 3.Где готовят учителей? 4.Современные учёные. 5.Повторение.	Лумло йылмызе, шанчызе. Шанчыен, шымлызе, марий йылме туныктышо-влакым ямдылат; кугу надырым пышташ.		В.Васильев нерген биографический текст. В.васильевын изирак почеламут да ойлымашыже-влак. «Марий муро» сборник	
3.Шыже пагыт. Осенняя пора.		1.Осенние дела. 2.Урок труда на школьном огороде. 3.В овощном	Пеледыш кичкым погаш, мландым кунчаш, пакчасаскам погаш, унала, кенеж вургемым кудаашаш.	Амал ден цельым ончыктышо наречий-влак. Пале мутын кужу да	С.Чавайн «изайлан полшем», «Шыже тус» Дим.Орай «сорал	Амал ден цельым ончыктышо наречий-влакым кучылт мошташ. Пале мутын кужу да кучык

		магазине. 4.Осенние каникулы. 5.Повторение.		кучык формыжо.	жап».	формыж нерген тичмаш шинчымаш..
		Контрольная работа по итогам 1 четверти.				
4.Келшы маш. Дружба.		1.Наша дружная семья. 2.Вечер в нашей семье. 3.Мой друг. 4.Дружба народов. 5.Повторение.	Кугешнаш, тудын гай лияш, ушанле йолташ, чыланат, келшен илаш, ваш-ваш полшаш, умылен мошта, ик ой е илена, чон почын мутланаш, пырля, изак-шоляк гай, акак-шужарак гай.	Пале мутын танастарыме да превосходный степеньже. Глаголдымо предложений – влак. Йолташем руш(марий).	С.Чавайн «Изак-шоляк –влак». Шабдар Осып «Кориш» повесть гыч ужаш. К.Беляев «Йолташ». Келшымаш нерген калыкмут-влак.	Пале мутын танастарыме да превосходный степеньже нерген тичмаш шинчымаш. Глаголдымо предложений – влакым чонен да кучылт моштымаш.
5.Йошка р-Ола – Чарла.		1.Йошкар-Ола – Чарла. 2.По улицам старого города. 3.Исторические памятники города. 4.Моя родная деревня. 5.Повторение.	Изи Какшан сереш, кугыжан указше почеш, пич чодыра, ола йыр, келге вынем, пу савар, рок курык, тошто, ожно, пырня дене ыштыме, ку,. Поян, купеч, черке, Вознесенский, Троицкий, Воскресенский, Иерусалимский, Тихвинский; Куртныгорно; Ончыч мый ялыште иленам, а кызыт олаште.	Антоним –влак (пале мут). Желательный наклоненийын эртыше жапше.	А.Букетов «Йошкар-Ола» А.Патрушев «Чарла-Йошкар-Ола»	Желательный наклоненийын эртыше жапшым ыле частица дене кучылт мошташ; улмаш частицын формыж дене палдараш..
6.Йоратыме сомыл. Любимое занятие.		1.После уроков. 2.Хобби. 3.Школьные кружки. 4.Это интересно знать. 5.Повторение.	Чоным куандара, уш-акылым пойдара, шке ыштыме (пидме, ургымо, суретдыме); кидпашам ышташ, музыкым кольшташ, конструироватлаш, почеламутым шонаш(возаш); Тыйын йоратыме сомылет уло мо? Тый могай кружокыш возалтынат?	Страдательный причастий.	Турло газет ден журнал гыч онай, орыктарыше информации. Моделироватлаш да конструироватлаш туныктышо материал. М.Казаков «Политехника заданий».	Глагол гыч страдательный причастийым ыштен, кучылт мошташ.
		Контрольная работа по итогам 2 четверти.				
7.Теле жап.		1.Зима в родном краю.	Ош тошак, лум пургыж, кыша, чатлама йушто шога, прогнозым увертарымаш,	Почеш мут-влак (деч посна, дене	Б.Данилов «Йушто чевтерен», В.Колумб	Деч посна, дене пырля почеш мут-влакым кучылт

Зима.		2.Прогноз погоды. 3.Встречаем Новый год. 4.Поздравляем с Новым годом. 5.Повторение.	верын-верын, южын температурыжо, корным уштеш, кинле пудырго, коя падыраш, Тек У ий чылалан пиалым конда.	пырля)	«Кайык-влакын танже». Ю.Чавайн «Теле» В.Чалай «Кайыкклан»	мошташ.
8.Волжск к кундем. Волжский район.		1.Зимние каникулы. 2. На поезде по Волжскому краю. 3.Национальный парк «Мари чодра». 4.Знаменитые люди Волжского края. 5.Художник Иван Ямбердов.	Кумда пасу, коремла, энерла, ерла, олыкла, ялла, поезд окна гыч. Шенгелан киен кодыт, калыкын канyme верже, тазалыкым пенгыдемдаш, ошман ер сер, йоген пура, арален кодаш.	Верым ончыктышо почеш мут-влак да нунын лица дене вашталтмышт.	Кугыжаныш «Марий Чодра» пуртус национальный парк нерген биографический текст. З.Краснов «Волжск ола».	Верым ончыктышо почеш мутан сочетанийым лица дене вашталтен, кучылт мошташ.
9.Йоча мода. Мода для детей.		1.Как одеваться в школу? 2.Парадная форма. 3.Я учусь шить. 4.Я-модельер. 5.Повторение.	Идалык жаплан келшыше чием, йоча чием, мыланем келша, тусемлан келша, рожан, тумыштыжо, турлеман, кужу (кучык) шокшан, сорастарыме, кельштарен чияш, шке ургаш тунемаш, ательеште ургаш. Модельер лия мыле гын, ... Ургымо лия мыле гын, ...	Условно-придаточный предложениян конструкций (лия мыле гын), -н, -ын суффиксан наречий.	Журнал да газет гыч материал.	Условно-придаточный конструкциян предложенийым кучылтын мошташ. –н, -ын суффиксан наречийым чонен да кучылт мошташ.
		Контрольная работа по итогам 3 четверти.				
10.Семалан. В мире музыки.		1.Музыка в жизни человека. 2.Любимый певец. 3.Отец и сын Эшпаи. 4.Марийские инструменты. 5.Колледж культуры и искусства.	Йонга, мурсем, семузгар, сем почеш кушталташ, эстраде мурызо, яндар йукан, уста мурызо, сеемым возаш, Марий Элын сулло пашаенже, кумдан палыме композитор.	Действительный причастий.	А.Горохов «Муро». Газет да журнал гыч материал «Ача ден эрге» Богданов семын.	Глагол гыч действительный причастийым ыштен, кучылт мошташ.
11.Шошо . Весна.		1.Природа просыпается. 2.Йыван Кырля о весне.	Пуртус ылыжеш, лум шагалемеш, шемалге тусым налын, корно почылтеш, лышташ лекташ туналеш, пеледаш туналеш, черланаш лиеш.	Почеш мут нерген иктешлымаш.	Й.Кырля «Шошо кече шырата». Дмитриев «Школ пакчаште», С.чавайн «Чеве	Почеш мут нерген тичмаш шинчымаш.

		3.Весна в нашей деревне. 4.Берегите здоровье. 5.Повторение.			шошо»	
12.Туризм.		1.Скоро летние каникулы. 2.Откуда начинаются реки? 3.Изучаем природу. 4.Повторение. 5.Повторение.	Походыш каяш, палаткым шындаш, энер гоч вончаш, чайым шолташ, кундемьштына эн кугу энер - Юл, а эн кужу- Иззи Какшан.	Наречий нерген иктешлымаш.	В.Сави «Кишке», В.Режеж-Горохов «Шушпык», А.Кузнецов «Йур»	Наречий нерген тичмаш шинчымаш.
		Контрольная работа по итогам года.				

Календарно-тематическое планирование по предмету «Марийский (государственный) язык» 8 класс

Блокын темыже	Урок эртарым е кече	Урок-влакын радамышт/содержаний да кутырышаш ситуаций/	Лексика да кутырымо образец	Граммат. материал	Кучылтшаш произведений	Грамматический материалым палыме да кучылт моштымо кукшыт.
1.Паша чырык пытен. Конец трудовой четверти.		1.Сельское хозяйство Марий Эл. 2.Хлеб-всему голова. 3.Где готовят специалистов Сельского хозяйства? 4.Мосолов –первый марийский академик. 5.Повторение.	Изижге-кугужге, ял озанлык паша, мланде пашаен, уржа, шыдан, уржа-сорла жап, вольыкым ашнаш, ончыл пашаен-влак.	Глаголын кокымшо эртыше жапше (<i>тунемаш йоратен улмаш</i>)..	Е.Макаров «Туньктышо гыч академик марте». В.Юксерн «Вудшо йога, серже кодеш.	Глаголым кокымшо эртыше кужу жапыште кучылтын мошташ.
2.Кундемыс е школ системе. Школьные системы края.		1.Развитие марийской письменности. 2.Первые марийские книги. 3.Рождение марийской литературы. 5.Повторение.	Тиште, тамга, олык марий йылме, курык марий йылме.		Марий письменность нерген материал.	
3.Айдемын уш-акылже		1.Знания-сила. 2.Хорошо учиться-готовиться к	Шинчымаш айдемылан корным почеш. Тунемме кече, йук-йуан,	-шаш, -ышаш суффиксан	Ю.Чавайн «Парт коклашке	-шаш, -ышаш суффиксан

да техника. Техника в жизни человека.		труду. 3.Ученая семья. 4.Академик Пауль Аристе. 5. Повторение.	онгыр йук шергылтеш, шуен, чучкыдын кошташ, тунемшаш, лудшаш, палышаш, ямде лийшаш.	шушаш жап причастий.	шинчына. Шанчызе еш нерген материал.	деепричастийым чонен, кучылт мошташ.
		Контрольная работа по итогам 1 четверти.				
4.Марий калык пайрем-влак. Марийские народные праздники.		1.Человек и природа. 2.Природа в жизни человека. 3.Богатства марийской земли. 4.Заповедник «Большая Кокшага». 5.Повторение.	Мланде поянлык, ожнысек, лавырташ, эм шудо лум-влак, ошма, шун, теныз, ладыра деч ладыра, мотор деч мотор, пушенге (вуй, укш, тун, вож).	-ат, -эсогыл частице-влак. Куанымашым ончыкташ полшышо йон-влак (пале мутын танастарыме степеньже, -ат частице).	А.Мичурин-Азмекей. «Первый гана чодыраште». С.Чавайн «Ото». М.Иванов «Мый моткоч йоратем».	-ат, -Эсогыл частице-влакым кутырымо годым кучылт мошташ.
5.Шернур вел. Край сернурский .		1.Йошкар-Ола-главный город Марий Эл. 2.Йошкар-Ола современная. 3.Учебные заведения города. Марийский государственный университет. 4.Поволжский государственный университет. 5.Повторение.	Йошкар-Ола турышто (покшелне), сылне вер, моторын койын шога, Сенымашбульвар гыч Какшан вес сер марте. Сенымаш парк, Ленин лумеш тувыра полат, «Дружба стадион», тушкагудо, кондитерский фабрик, Чап монумент, курамашлык тул, каныме парк, Чавайн бульвар, Руш театр, «Россий» кинотеатр.	Верым ончыктышо йон – влак(местный, направительный падеж-влак, верым ончыктышо почеш мут, наречий).	В.Панов «Илышмын эн чеверже» В.Рожкин «Йошкар-Ола».	Верым ончыктышо йон-влакым кучылт мошташ.
6.Самырык тукым. Молодое поколение.		1.Марийская национальная одежда. 2.По одежке встречают. 3.Марийская народная вышивка. 4.Вышивка как оберег в традиционной культуре. 5.Повторение.	Тужвал тус, каплан келша, шотдымо, шотан, раш каласаш, шыман , ласкан кутыраш, тыматле койышан, кугу йукын мутланаш, верымпуаш, шонгыен, шичса, пожалуйста.	Действийым кузе лиймым ончыктышо йон-влак (наречий, лум мут+гай, лум мут+дене, лум мут+ деч посна, деепричастий)	Я.Пинясов «Петю ден Мику». Этикет мут-влак. Марий чиём нерген материал.	Действийым кузе лиймым ончыктышо йон-влакым кучылт мошташ.
		Контрольная работа по итогам 2				

		четверти.				
7.Марий сандалык. Марийский мир.		1.С экскурсией по моркинской земле. 2.Родник талантов. 3.Валентин Колумб. 4.Мемориальный литературный музей в Чавайнуре. 5.Повторение.	Чапландараш, талантан у шулышан поэт, почеламутым возаш, у йон, у ошкыл, поэзийым виандаш, Карман курык, Овда курык.	-Гын, -гынат ушем мутан сложный предложений.	И.Осмин «Шувырзо» Колумб нерген биографический текст. А.Мокеев «Шокталте, шувыр». В.Изилянова «Морко велне».	-Гын, -гынат ушем мут-влак дене сложный предложенийым чонен мошташ..
8. Марий телевидений ден радио. Марийское телевидение и радио.		1.Москва – столица России.. 2.Мы едем в Москву. 3.Зимние каникулы в Москве. 4.Экскурсия по Кремлю. 5.Повторение.	Москвалан негызым Юрий Долгорукий князь пыштен. Российын шумжо, Кремль коргышто, онар пушео, онар чан, шукерте ожно.Москвашке поезд дене, автобус дене каяш лиеш.	Предмеьын палыжым ончыктышо йон –влак (пале мут, лум мут, чот мут, причастий –влак. Родительный падежыште каласалтше лум мут. Гын, -гынат ушем мутан сложный предложений.	М.казаков «Мый Москваште каем».	Предмеьтын палыжым ончыктышо йон-влакым кучылт мошташ.
9.Йошкар-Ола – Марий элын образований рудерже. Йошкар-Ола- центр образования Марий Эл.		1.Спорт и здоровье. 2..Любимая спортивная передача. 3.Марийские спортсмены. 4.Школьные кружки. 5.Повторение.	Калык погына, спортсмен-влак учашат, куржталышташ, торштылаш, футбола модаш, тале спортсмен, физкультур туныктышым ямдылат, эн талын, писын, мардежла, сенымашыш шуаш.		Исаев нерген биографический текст.М.Казаков в «Йоратем мый теле кечым».	

10.Ялысе да оласе быт. Сервис. Деревенский и городской быт. Сервис.		Контрольная работа по итогам 3 четверти.				
		1.Искусство в жизни человека. 2.Отец и сын Яков и Андрей Эшпаи. 3.На выставке художника И.Ямбердова. 4.Путёвка в жизнь для молодого поэта и иноактёра. 5.Повторение.	Ончыл радам, покшел радам, кошташ йораташ, сайын модаш, культурым вияндаш, культур (искусство) пашаен, сулло артист, кугу надырым пышташ. Искусство учреждений-влакын лумышт.		Искусство пашаен – влак нерген текст. Журнал да газетла гоч материал.	
11.Шошо толеш. Приближение весны.		1.Весна в родном краю. 2.Когда цветут сады. 3.День национального героя. 4.День Победы. 5.Повторение.	Кече шыргыжеш, пургус сълнештеш, пушенге лышташ нерештеш, кумылым нолташ, аралаш, сад пеледме жап, пакча сомыл, ветеран – влак дене вашлиймаш, памятник воктеке пеледышым пышташ.	Составной глагольный сказуемый.	В.Иванов «Самырык садовник – влак». В.Крылов «Шыргыжше пеледыш».	Составной глагольный сказуемый-влакын йылмыште кучылталт моштымышт нерген палдараш.
12.Родотукум калык дек унала.		1.Мы за мир. 2.Июнь-начало лета. 3.Места отдыха нашего края. 4.Где провести каникулы? 5.Повторение.	Кенежын туналтышыже, леве йуд, ужар тус суретлалтеш, могай гына пеледыш уке! Сорал деч сорал, тамле деч тамле, мундыр корныш тарванаш, шочмо-кушмо вер мучко кошташ, этикет сынан мут-влак.	Чыла тунеммым иктешлымаш.	Кенеж нерген калыкмут-влак. Н.Мухин «Кенежым».	
Блокын темыже		Контрольная работа.				

Календарно-тематическое планирование по предмету «Марийский (государственный) язык» 9 класс

Блокын темыже	Урок эртары ме кече	Урок-влакын радамышт/содержаний да кутырышаш ситуаций/	Лексика да кутырымо образец	Граммат. материал	Кучылтшаш произведений	Тунемшын ыштыме дейвийже
1.Паша чырык пытен. Конец трудовой четверти.		1.После лета снова в школу. 2.Вспоминаем лето. 3.Самый памятный летний день. 4.Собираем урожай. 5.Повторение.	Паша ыштыме да каныме лагерь, эргыч кечывал марте, ушмен (паренге) пасу, каныме годым, икана, вара.	Жапым ончыктышо йон-влак (жапым ончыктышо наречий, почеш мут, деепричастий (-меке, -мешке, -шыла).	Н.Лекайн «Саска кумо жап». Н.Лекайн нерген биографический текст.	Жапым ончыктышо йон-влакым кучылт мошташ.
2.Кундемьесе школ системе. Школьные системы края.		1.Первые школы марийского края. 2.Просветители марийского края. 3.Братство святителс Гурия. 4.Учёная семья. 5.Повторение.	Церковно-приходской школ, миссионер – влак.		Марий кундемьште школ системын шочмыжо да виянмыж нерген материал.	
3.Айдемын уш-акылже да техника. Техника в жизни человека.		1.Техника в современном мире. 2.Техника в нашем доме. 3.На уроке информатики. 4.Поволжский технический университет. 5. Повторение.	Илышыш шындараш, кулешлык, у шонымаш, у сенымаш, кугу ошкылым ышташ, ожнысек, шукертсек, программым ышташ	Ушем мут-влак (садлан кора, садлан верч, тудлан верч).	Йошкар-Оласе технический университет нерген текст. А.Тимиркаев «Учёный тукым».	Ушем мут-влакым кучылтын, предложенийым чонен мошташ.
		Контрольная работа.				
4.Марий калык пайрем-влак. Марийские		1.Праздники марийского народа. 2. Праздники республики. 3.Пеледыш пайрем –	Путынь Россий мучко, марий кугыжаныш пайрем лум-влак; калык		Марий пайрем-влак нерген материал. М.Казаков «Пеледыш пайрем».	

народные праздники.		праздник дружбы. 4.Праздничные обычаи. 5.Повторение.	пайрем-влак, келшымаш пайрем.			
5.Шернур вел. Край сернурский.		1.Сернурский район и его соседи. 2.Знаменитые люди сернурской стороны. 3.Иыван Кырля – поэт и киноактёр. 4. К.Васин – человек – энциклопедия. 5. Повторение.	Кумылын пижын, литератур паша, уловийым пуаш, калык писатель, пагалыме ен.		Газет ден журнал гыч материал, к.Васин нерген биографический текст.	
6.Самырык тукым. Молодое поколение.		1.Мы-будущее страны. 2.Уважай старших, защищай младших. 3.Настоящий друг: какой он. 4.Что такое хорошо, что такое плохо. 5.Повторение.	Самырык тукым(ен), тукым гыч тукымыш, икияш улына, нимо деч луддымо тукым	-дымо, (-дыме) суффиксан шорымо причастий.	Газет ден журнал гыч материал.	Шорымо причастийым кучылт мошташ.
		Контрольная работа.				
7.Марий сандалык. Марийский мир.		1.Марий Эл – частичка России. 2.Марий сандалык – марийский мир. 3. Древний народ – марий. 4.Марийцы в разных частях России. 5.Повторение.	Кугезе калык, свердловск, Киров кундемыште, Татар, Пошкырт, Удмурт мландыште, Моско олалаште илыше марий – влакю Марий калык пашаче, поро кумылан калык.	Литературный йылмын стильже. Стильын синтаксис ойыртемеже.	Газет ден журнал гыч материал. «Марий сандалык» журнал гыч материал.	Турло стильыште текстым возен да каласен мошташ.
8. Марий телевидений ден радио. Марийское телевидение и радио.		1.Становление марийского радио. 2.Любимая радио и телепередача. 3.Шонанпыл-передача для детей. 4.Марийская музыка.	Туналтыш ошкылыш ышташ, Ятыр жап, ончаш йоратем, кольшташ йоратем, увертараш, увер аршаш, телевизор дене ончыкташ, йоча		Телевидений да радио нерген материал.	

		Современные исполнители. 5.Повторение.	передаче, мыскара, эфирыш лекташ, кумылым савыраш. Марий передаче-влакын лумышт.			
9.Йошкар-Ола – Марий элын образований рудерже. Йошкар-Ола- центр образования Марий Эл.		1.Образование в жизни человека. 2.В мире профессий. 3.Учебные заведения города. 4.Учитель в моей жизни. 5.Повторение.	Туналтыш школ, кыдалаш школ, кукшо образованийым налаш, бакалавр, магистр, тунемаш пураш, школым тунемын пытарымеке, экзаменым кучаш, тений, вес ийын, иктаж-кушко, ойырен налаш, кызытеш ом пале, кызытеш каласен ом керг, эше ом пале.		Н.Ялкайн «Туныктышо» С.Чавайн «Элнет». Туныктышо да шанчызе – влак нерген материал.	
10.Ялысе да оласе быт. Сервис. Деревенский и городской быт. Сервис.		1.Городской и деревенский быт. 2.Я-дизайнер. 3.Праздник новоселья. 4.Дом моей мечты. 5.Повторение.	Чыла шотыштат йонан, йушто (шокшо) вуд, пуч дене толеш, таве гоч вудым кондаш, конгаште олташ, мончаш пураш, упым туредаш, прическым ышташ, кемым олмыкташ, тувырым ургыкташ, телевизорым ачалаш.			
		Контрольная работа.				
11.Шошо толеш.		1. Приближается весна. 2. Мама- лучший друг.	Кумылын сарыш каяш. Салтак-	Танастарымашым ончыктышо йон –	В.Бояринова «Туняште мо эн шерге?». А.Бик	

Приближени е весны.		3.Женщины приближали Победу. 4.Женщины в общественной и политической жизни. 5.Повторение.	влакым эмлаш, мер да политик пашаште тыршаш.	влак (сравнительный падеж, гай, семын почеш мутан мут чочетаний – влак.)	«Партизанка Ольга Тихомирова». Удырамаш, ава нерген произведений.	
12.Родо- тукум калык дек унала.		1.Братские народы. 2.История и культура финно- угорских народов. 3.В гости к родственным народам. 4.Учёные мира изучают язык и культуру марийского народа. 5.Повторение.	Вес эл, йот эл, мундыр мланде, Балтик тениз воктене ила. Финляндийым Суоми маныт. Дунай энер серыште Будапешт ола верланен.	Вияш оян предложений – влак.	Газет да журнал гыч материал.	Вияш оян предложенийым каласен да возен моштымаш.
	Контрольная работа.					